

SĄSIŪVAS

Metai II.

KETVIRTAS.

TĖVYNĖS SARGAS.

MENESINIS LAIKRAŠTIS

paskirtas dvasiškam ir medžiagiškam Lietuvių
tautos užlaikymui par jos apšvietimą.

MENU 1897 BALANDIS.

TILŽEJE.

Nū Redakeijos.

Amerikaniškų lietuviškų laikraščių Redakcijoms.

Apart apmainamųjų numerių prašome siūsti par ištikus metus da daugiau, už kurius bus užmokėta. Ir šaip:

„Vienybės Lietuvininkų“ — vieną egzempliorių.

„Ryto,“ — vieną egzempliorių.

„Lietuvos“ — keturius egzemplorius.

„Tėvynės“ — tris egzemplorius.

„Garso Am. Liet.“ — tris egzemplorius, o ketvirtojo tikt nū No. 1 iki No 7. Antrašas jau žinomas.

„Garso Am. Liet.“ Redakcijai. Ant visą „Garsę“ padūtų antrašą nū pradžios metų „Tėv. Sargas“ yra siunčiamas. Nesuprantame, dėlko ne visi skaitytojai jį teprigatna. Piningų 8¹/₂ dol. su trimis antrašais ant vardo p. Saunaus išsiūstus priėmėme. Didelei ačiu! Rokundą paskiaus padarysime. Ir mes stengiamės Jusų laikraštį Lietuvoje platinti.

P. A. Trakiui iš Vilniaus. Teikis Tamista iš atidės skaityti „Tėv. Sar.“ ir išleistų ant jo piningų nepasigailėsi. Par p. Aukupaitį apturėjome nū Tamistos 4 rubl. Ačiu! Užtikriname, jog mūsų darbas nėjokio mums medžiagiško pelno nedūda. Dėl žmonelių labo aukaujame mes savo sylas, paskutinį skatiką ir daug, daug sveikatos, ir negailiamos, nors ne visi mus supranta.

Pp. Azūlaičiai Ekėčiai ir Tapaliui. Jums, Broliai, pusėtinai sekas užrašyti tą, ką norėtumėte pranešti platesniam pasviečiui. Neužmirškite mūsų ir toliaus, siunčiokite naujienas, kalbėkite apie visą, kas Jums rupi, kas Jums skauda; mūsų laikraštyje rasite atbalsį. Kiti teipo-gi tegul pasijudina, ipatingai Augštaičiai: iš ten mažai žinių teturime.

P. Uosiui iš Vilniaus. Kad Tamista nepasakei savo pseudonimo, suteikiame mes patį. P. Aukupaitis, idūdamas mums Tamistos penkrublinę, apreiškė ir gražius Tamistos dėl mūsų darbo norus. Dievė laimink visus Tamistos žingsnius!

P. J. Kebleliui. Nors iš Tamistos žinių dabar negalime pasinaudoti, nes yra neaiškei surašytos, bet vis-gi džiaugiamės, kad griebiesi už plūksnos, ir turime viltį, jog kitą kartą mums geriaus parašysi. „T. Sargą“ Tamista lengvai gali gauti nū A. Paukščio savo apygardoje.

TĖVYNĖS SARGAS.

„Mylėk V. Dievą už visa labiaus,
 „Artimą kaip pats savę, o
 „Tėvynę už savę daugiau.“

Išėina ant mėnesio vieną kartą. Metine prekė ant vietos 1 rublis; Su prisiuntimu (uždengtose kopertose) į Gudiją 6 rubl. Su prisiuntimu į Ameriką 1 dol. Su pasiuntimu į kitas šalis 2 rubl.

Į t a l p a.

I. Ar ant gero išeis leidimas spaudinti vienas maldakningias? Vaisgantas	1
Ant sargybos. 1. Kareiviai ir ir atskalunai. 2. Kaš kaltas? Vaisgantas	9
Kas girdėties? Iš viso pasaulio. Finliandija. Suomų žemė — sueimas. Suomų raštai. Caro raštas ir caro tarnai. Petrapylis. Petrapylis	12
Iš Lietuvos. Truikinai. Sačių parakvijos kariavimos su gir-	

tybę. Telšių apskritys. Kaunas. Salantai. Mosėdis. Palanga. Kalvarija. Kartėna. Gargždai. 17

II. Patarmės dėl staliorių. Taša. A. Dailidė	28
Keidošių Onute. Taša. Savasis. 38	
Kaip Vargaitis pavirto į vagį — razbaininką ir nukeliavo į Sibiriją. Taša. Dėdė Atanazas. 44	
Naudingi pamokymai	53
Kalendorius.	54
Apgarsinimas	56

I.

Ar ant gero išeis leidimas spaudinti vienas maldakningias?

Vardą plačios lietuvių giminės valdytojei išbrėžė iš savo atminties ir iš dokumentų; ale plūksnos galia par maža, kad galėtu išnaikinti lietuvius ir iš pasaulio. Neskaitant lietuvių Vilniaus, Gardeno,

o šiek tiek ir Kauno gubernijų, kurie, nenumanydami, svetimų gaivalų spyriami, arba tyčiomis, par peiktiną, nesvietiškai paiką ir jūkingą „panaberiją“ suteršė savo kalbą, primaišydami prie jos svetimasias, ir pasidarė nekur kitur nerandamą lietuviškai — lenkiškai — baltrusišką mišinį, tai vis gi atrasime su viršum du milijonu lietuvių, kurių prigimtą, tėvynišką, lyg šiol namie vartojamą kalbą yra — gryna lietuviška. Išblyškimas, jei taip pasakysiu, nustojimas nūsavęs dažyvvės lietuvių pakraščiūšę tik apskritino, padarė jų aiškesniu skirtingumą lietuvių, susimetusių į vieną, neperstotą kupetą ant Kauno, Vilniaus ir Suvalkų gubernijos ploto; čė lietuvei namie, čė svetimųjų maža, čė jų kalbą jei gadina, tai tik valsčei, čė už tat maž kas temoka šėip-ne-teip švepliūti, o da mažiaus skaityti svetimą kalbą.

Tū tarpu savo kningas, spaudintas savo lietuviškai — lotyniškėmis litaromis moka skaityti bemažko visi lietuvei neišskiriant nė moterų, nė vaikų mokslo metušę. Nemokėti skaityti nors maldakningės tai jau didelė nešlovė; bažnyčioje tokia mergelė nedrįs atsistoti aiškioje vietoje, bet bruksys kur į kerčią. Toks tatau dabar padėjimas. Jis aiškei parodo, jog Lietuvos generalgubernatorius, nelemtos atminties Muraviovas ir „zdrajca“ Judošius profesorius Mikuckis, užgrėsdami lietuvišką spaudą lotyniškėmis litaromis apsiriko: nemokančių skaityti netik nepasidaugino, bet bemažko suvisu išnyko, o netol laikas, kad ir iš tiesų visiškai išnyks. Kožnas gali pasergėti tą labai lengvei; tegul tik užaina į pirmąją lietuvišką bažnyčią; iš šimto

ėsančiųjų rasint prie 5—6 neparegėsi mandagios, gražei aptaisytos kningelės, žinoma, lietuviškos, už sienos spaudintos.

Nepažįstas gyvenimo budo vietinių gyventojų nemažai nusistėbės, kaip gi visi tie milijonai lietuvių, dažnai gyvenančių už 50—80 mylių nū sienos (gronyčios), užtektinai aprupinami maldakningėmis, nors pardavėjai teip parsekiojami viduje krašto, teip sergami į tris eilas sustatytų pasienio sargų su šunimis? Jo pasistebėjimas nebepamato: aprupinimas, iš tiesų, sujungtas su teip didelėmis periskadomis, jog anas priveikti gali tik teip didelės sylos, kaip tikėjimiškas prisirišimas ir . . . piningai.

Lietuvis Dievą garbina maldomis, giesmėmis, apmislyjimais apie Dievo mylistas, apie Jezaus Kristaus gyvenimą ir sakramentus; vis tai atranda maldakningėje; maldakningę laiko už tą patį su maldomis; štai dėlko lietuvis prie maldakningės teip prisirišęs, štai dėlko skaito ją už šventą daiktą. Aprupinti ką maldakningę yra Dievui malonum, žmogui išganingu darbu, nes teip platinas Dievo garbė, išdūti palicijai pardavėją — šventyb-vagystė, kurią padaryti iš atmonijimo drįsta tik išnykėlis žmogus; nūpelnai iš aprupinimo neturinčiųjų maldakningėmis auga su datyrimu jų didesnių pariškadų; — štai dėlko lietuvis maskolių gresiamo platinimo lietuviškųjų kningų neskaito už nusi-dėjimą.

Antrą syla, prieš kurią turi palicija nuleisti rankas ir prisipažinti, jog visi jos rupesčiai ir budėjimas ant nieko išėina, tai — piningai.

Lietuvis pirkėjas nedera (nelygsta), moka du tris kartus tiek, kiek ištikro verta. Pardavėjui tadą nekąs pražudyti ilgoje kelionėje pusę savo nešulio, nes antrą pusę pardavęs, da išeis ant savo. Desimtis tukstančių kningų suima sargai pasienyje, o palicija viduje krasto ir supleškina ant ugnies; bet šimtai tukstančių pasklysta. Ne viena desimtis platintojų paklius į maskolių nagus, gaus štrapą, kalinį ir išsiuntimą į kitą guberniją, bet jų vietą užima kiti, ir šventam lietuvių reikalavimui padarys gana, kningas išdalys į rankas.

Knīga — į rankas, baimė — šalyn! jau kožnas aikštėje nešas į bažnyčią, aikštėje laiko namie. Valdžiai nēr kurį griebti, nes visi tokie pat kaltininkai. Ištiesų, valdžia liaujas persekiojus, kad kningas tampa jau išdalitos, tik vis-gi neiskencia; jei uriadninkas, atkeršydamas kam, už tos jam kelią, atims nors vieną kningelę ir sustatys pratakolą, tai valdžia patrauks „kaltininką“ (lietuvi, ne uriadninką, nors pastarasis ėe kaltesnis) į pavietą atsedėtų, palikdama tukstančius gerai jai žinomųjų tokių pat „kaltininkų“ ramei namie sedėti. Ar ėe yr liogika?

Iš augščiaus pasakyto aišku: 1) jog turėjimas maldakningių yra lietuviams svarbiausiu reikalu; 2) jog visi stengias jam gana padaryti niekur nemislydami, kaip tai maskolei nori, jog tai koks nusidėjimas; 3) jog pati valdžia lietuvius toje nūmonėje tvirtina, tai persekiudama, tai vėl kęsdama tūs pačius žmonės, ko niekados nepadarytu, jei pati ištikro laikytu jūs už kaltininkus, nusi-

dėjelius; 4) jog maskolei iš persekiojimo nekokių geidžiamų vaisių nesulaukia, o lietuvius apsunkina — priverčia nevertai mokėti, išdūti bereikalo daugybę pinigų, nūlat rimties su palicija, išmoka jūs slapstytiės nū valdžios, vienu žodžiu sakant, gimdo nesutikimus tarp valdomųjų ir valdytojų.

(Daugalį iš augščiaus pasakyto reiktu pritaikinti ir prie kalendorių; ir jie kožnam butinai reikalingi ir jūs už viską stengias lietuvei įgyti.)

Platinimas kningų ilgainiū netik nenustos, bet vis didinsys, palicija vis mažiaus suims, nes žmonės išgudrės, vis labiaus pažins savo gerą, o išdavėjus-judošius mokės priderančiai nubausti.

Maldakningės ir kalendorei tadą yra dėl maskolių „piktu“ neprašalinamu, priepūliu, nū kurio negal apsisaugoti; tai argi ne geriau butu leisti spaudinti jas čepat, parodant, jog valdžia lenkia (šenavoja) šventus žmogaus reikalavimus?

Teip maždaug samprotavo vienas, padūdamas prašymą į „Gławnoje Uprawlenije po diełam piećati,“ kad leistu jam išdūti lietuvišką maldakningę šipus sienos,*) stengdamasis išrodyti, jog gana padarymas teisingiems lietuvių reikalavimams atnės naudą ir pačiai valdžiai. Iš tikro, jei valdžia butu nors vieną kartą rimtai prisiveizdėjus padėjimui lietuviškųjų dalykų, jau butu senei supratusi **savo** naudą ir leidus mums spaudą. Aš

*) Perniai ir buvau padavęs skaitytojams tris pavyzdžius samprotavimo, leidžiant prašymus pas ciecorių. Ce, leidžiant į „Gł. Upr.“ kas moka maskoliškai galės ši tą pasiimti, sustatydamas prašymus. Apie prašymą leidimą visur, kur tik išmanote, prašome neužmiršti. Jusų balsai svarbūs.

nėmaž neabejoju, jog toks supratimas neužilgo ateis; spaudą, kaip spaudą — jos galės da ilgai mums negražinti, ale maldakningias ir kalendarius — veikei; a! eina garsas, jog toks daleidimas jau esąs dūtas.

Neprošalį tadą butu apsvarsčius laikraščiušę, ką mes par tą laimiame, ką prakišame ir ko daugiaus? Jei mažiaus laimiame, kaip prakišame, tai ar verta naudoties iš to daleidimo, ar nepalikti dalykus, kaip yr, ir laukti, kol nesugražins mums platesnės spaudos? Da kartą pasakau, kad prašineti reikia, ar norėsime pasinaudoti iš gautų daleidimų, ar ne. Vis tai liudys, jog mes gyvi, jog mums rupi savo dalykai, jog jų reikalingumą jaučiame.

Neužginama tiesa, jog visą beveik Lietuvą išmokino skaityti ne „Varpas“, ne „Ukininkas“, ne „Apžvalga“, ne „intelligentai“, ale — maldakningė Istorijoje mūsų civilizacijos „Aukso Altorius“ kun. Kazimiero Pryalgauskie iš pradžios šio amžiaus. vēlesnė „Davatkų Kninga“ Vyskupo Valančauskie ir keletas angstyvesnių užims šlovingą vietą, nors pirmasis jų tikslas buvo ne laivinimas proto ir kalbos, bet tik Dievo garbė. Ką jos galėjo daryti šiose sunkiose aplinkybėse, tą galės ir toliaus daryti; jos paturės mokėjimą lietuviškai skaityti plačiausiamę sviētę, tamsiausiušę užkampiušę, kamę nekūmet nēr girdėję apie kokius laikraščius, nes žmonės be maldakningių nebeapseina, o Prusai paskutinį laiką suteikia jas gana pigei (aptaisytą ir apkaustytą kningą nū

900 pusių už aštūnius auksinus.) Reikalingumas maldakningių aiškus, ale iškovojimas daleidimospaudinti jas šipus sienos nėra danebeprikinčiamai reikalingu; lietuvei be mažko aprupinami ir be to; neužginamos kningelės tik tiek tepadarytu, jog tektu į nagus tiems lietuviams, kurie atsiskyrė nu didžiosios kruvos savųjų ir apsirinko sau vietą tolymesniose Rosiejos gubernijose, ypatingai Magyliavos, Vitebsko ir kitur. Negaudami lietuviškų kningų jie perka lenkiškas ir gadina savo kalbą. Ant pigumo mes mažką išgrajitumeme.

Gerai gauti koki palengvinimą, koki daleidimą; butu jis ženklų, jog valdžia krypsta į mūsų šalį; ale gavus rodyčio apsidžiaugti, paskui suvytorti ir rupestingai paslėpti; jis nesupelės, tą pačią syla turės po metų ir antrų; nepulti su visomis keturiomis spaudinti. Maskolis suteiks mums reikalaujamą tiesą tiktai tada, kad bus priverstas, arba matys neabejotiną savo naudą. Įspėk tu, žmogau, iš katros priežasties suteiks mums leidimą **vienų** tik maldakningių! Greičiaus, kad iš antrosios priežasties. Man vis regis, jog tai gudrystė gyventojų plačiųjų Amerikos pievų. Žolei išdžiuvus, kad prasideda kamę gaisras, liepsna su baisum pleskėjimu pradeda eiti tolyn, baidydama sudeginimu didelio ploto, tai reikia uždegti pievą, užbėgus priešais, ir paleisti liepsną prieš liepsną.

Plati, augšta liepsna, užsidegusi Tilžėje, eina vis tolyn ir platyn po Lietuvos žemę. Kad ji kaitintu širdis ir protą vien tik lietuvių, bepigu butu; ant maskolių nelaimės, kaitindama lietuvius,

svilina akis ir barzdą maskoliams. Lietuviškus raštus jie teip ir dalija: į svilinančius jiems barzdą („protiwo prawitielstwiennyja“) ir nesvilinančius. Prie pirmųjų priguli: laikraščiui, kalendorei ir šeiپ jau politiškos brošiurelės, prie antrųjų — maldakningės ir kitos religiškos kningutės. Antrųjų nė neima, kad bekratydami atranda pas žmogų; ale nelaimė jam, jei atrastu pirmasias, nors vienai — vieną laikraščio numarelį! Tegul sau nebutu jamę nieko „protiwoprowitielstwiennago“, ir tai bus už tokį paskaitytas: „sama žurnalnaja forma goworit za siebia,“ išsitarė vienas diejatielis. Svilinančios už vis praktiškesnės pakšimui į panosį apsnudusiems lietuviams, kaip taboka dėl pažadinimo; ale pardavėjams kningų jos nedūda nėkokio pelno, arba labai mažą tedūda; dėlto tai gabena jas ne vienas pačias, bet vis su nesvilinančiomis, turinčiomis užmokėti už kelionę. Jei niekas neneš maldakningių — neturėsime laikraščių, arba turėsime, kaip tai sakant, tiktai „dėl liekarstų“. Jei maskolei tą suprastu, tai senei jau butu paleidę liepsną prieš liepsną — butu išspaudinę maldakningias ir paskleidę po Lietuvą, kad niekam nereiktu eiti į užsienį ir iš ten su „geromis“ kningomis gabenti „piktas“. O rasint tą jau suprato ir leidė? Regis, aišku, jog su spaudinimu maldakningių Maskolijoje reikia susiturėti, neperkerčiant kelio laikraščiams!

Leidimas spaudinti kalendorius, kad ir tūs vienus, žiurint iš patriotiškos pusės, mums daug geistinesnis. Kokią blėdę jie padarytu? panaikintu užrubežinius kalendorius su aštreis svilinančiais

priedais, bet užstotų jų savo nors ir nesvilinančiais, tai vis-gi pamokinančiais, apšviečiančiais priedais: o ko jiems netektų, tai užrubežiniai laikraščiai pridurtų. Jeigu-t-gi leistu išdūti tik be priedų, kaip tai buvo pažadėję p. Liaugminui, tai neverta nė terlioties! Užkirtę kitiems kelią, patįs nėkokios naudos neatneštų; šventias ir šventūsius lietuvei atranda kažnoje kningelėje, o spėjimams apie orą ir jie nebetiki. — *Vaišgantas.*

Ant Sargybos.

1. Kareiviai ir atskalunai. 2 Kas kaltas?

1892 m., apšvietimo ministras, prikaltėtas, žinoma, mūsų krašto apruskintojų ir rupestingų „Sviatejšo synodo“ (augštosios pravoslaviškos kanceliarijos) tarnų, davė mokslo aprinkiams (Učebnyj okrug) paliepiamą, kad mokytiniai susirinkdami iš ryto į mokslą, kalbėtų rytmetynius poterius visi kartu, vienoje vietoje. Tosę mokyklose, kur didžiausi dalis buvo maskolaičių, paliepimas buvo išpildytas; ale Vilniaus aprinkyje pasipriešino tam paliepimui katalikų kapelionai, arba mokytojai tikėjimo, nes katalikų tikėjimas užgina saviesiems melsties draug su išpažintojais kitų tikėjimų; keletas kunigų už tat nukentėjo, ale rytmetinias maldas vis-gi tik pravoslauai tekalba, katalikai-gi teatkalba trumpą, nū senesnio laiko užsilikusią maskolišką maldele prieš mokslą (Rygos aprinkyje jos vietoje kalba lotynišką, pasilikusią nū vokiškų laisvų laikų). Rygos aprinkis po savim turi didžiausį mišinį visokų giminių (tautų) ir tikėjimų (religijų). Aprinkio perdėtiniai lygšiol nelabai rupinos apie maskolinimą ir pravoslavavimą krašto, už tat nesiskubino išpildyti tą paliepiamą, kurs tadą išgulėjo sau lyg pradžios šių 1896—7 metų (lyg rudenio). Drištu spėti, jog prie palikimo ministro paliepimo pastalėje prisidėjo baimė tokio pat pasipriešinimo, kokį sutiko Vilniaus ap-

rinkyje. Paleisdams tadą po 4 metų tylėjimo, aprinkio globėjas (popiečitel) suminkštino paliepiamą, išliūsūdamas liuteriškius vokiečius ir latvius, kuriems priguli visas Rygos aprinkio kraštas. Padėkavojant tam, vokiečiai galėjo sau melsties vokiškai, latviai-latviškai, jei jie buvo liuteriško tikėjimo; anaipol, jei tie patįs vokiečiai ir latviai buvo katalikai, tai jau kartu su lietuviais ir lenkais katalikais turėjo maskoliškai kalbėti rytmetynias maldas, nors skyrimai nū pravoslaunų, bet vis-gi maldas, **suderintas** (sbližonnyja) su **pravoslaviškomis**. Globėjas, apdovanodamas laisvę liuteriškus ir dėlto mislydamas, jog prašalino pasipriešinimą, labai apsiriko: vidutinės mokyklos Nytaujoje, Liepavoje ir Palangoje, nors liuteriškamę kraštę, yra tikrai lietuviškos mokyklos, nes didžioji pusė mokytinių tai katalikai, daugiausiai iš Lietuvos. Paliepimas tadą minėtosią mokyklosę sutiko tą patį pasipriešinimą, kaip ir Vilniaus aprinkyje; ką sakau, da aštresnį! Kad Lietuvoje katalikai drįso reikalauti tik atidalyjimo jų par maldos laiką, Kuršę pareikalavo da-gi lygių tiesų ir kalbos dalykūse, t. y. pareikalavo, kad butu sulyginti su liuteriškais: galētu kalbėti katalikiškas maldas, o ne **suderintas** su pravoslaviškomis, nes tokių nėkur pasaulyje nėra, kalbėti teip, kaip bažnyčioje meldžias: lietuvai-lietuviškai, lenkai-lenkiškai arba visi — lotyniškai. Reikalavimai teip aiškiai teisingi, jog kiekvienam visu-mažiausiam mokytiniui pasirodė neabejotiniais ir dėlto jų labiaus gėlė jų širdis neišpildymas. Pusgyvolis Nytaujos direktorius Tichomirov'as, senei visų nekenčiamas, ir nesvietiškai norįs pasirodyti su savo darbštumu ir augštyn palipti tik atsiųstas Palangos inspektorius Bukovickis pirmieji pradėjo gyvoliškai persiakioti; išmėtė iš savo mokyklų artie dviejų šimtų gerųjų mokytinių, kurie plačiai pranešė poLietuvą, jog ir Kuršę dėl lietuvių ir katalikų nebėra vietos.

Gerai tadą visi žinojome, kas dedas, ale nevysi vienaip spėjo, kūm-gi pasibaigs? Vieni, daugiausiai jaunesnieji, gyrė jaunus kareivius už tiesą, drąsino nenusileisti, išbuti vienybėje lyg galo; neabejojo, jog teisybė gaus viršų; jeigut-gi antraip virstu, teisybė užviltu (?) ir tai nēr ko

savęs gailėtis, reikia kristi apierą (auką) dėl teisybės, o nepasidūti.

Geras žodis, kaip krištalas šviesi tiesa lengvai valdo teip-pat čystomis jaunomis širdimis; jaunimas buvo atidūdas ant apieros ir mokslą, kurį jau įgavo, ir tą, kurį da vylės įgausias; drąsumo netruko.

Ale greit pasklydo balsas, jog nevisi ištvėrė lyg galo. Vieni pradėję svierūti ir šion, ir ton pusėn, kiti-gi tai net sutikę priimti maskoliškas, par pus pravoslaviškas maldas. Širdis gėlė pamislyjus, kad tiek apierų, tiek gerųjų, išminčiųjų jaunų žmonių, kurie savo mokslu ir šlovę tol pralinkė kitus, kaip tai neužmirštamasis Šlapelis (Nytaujoje) išeis ant niekų dėl keleto minkštpročių, regiančių tiktai sios dienos savo naudą, o apie sąbrolius nemaž neatmenančių. Jų katekizmas, matyt, toks: „kad tik man butu gerai, o kitus tai velnias renka!“ Neatsijokia nabagai, jog pirmūsius paims velnias už tokį nemylėjamą artymo, kaipo paties savęs.

Neteisingai vienog su p. Taratutą-Gintaučiu visą atsakymą už atskalonystę, atsitraukimą suverstumėme ant pačių mokytinių. Neginu, jog ir tarp tų jaunų gali atsirasti tikri mylėtojai tiktai savęs vieno (egojistai); daigiausei vienog į tą saumeilės kelią pastumia „praktiški“ vyresnieji, kurių visas svarumas ir ištikimybė tankei paeina vien tik — iš gilesnio amžiaus. Oi, atsargiems reikia buti ir su senomis galvomis! nevisūmet senatvė, nors pati savyje šlovinga, eina kartu su širdies čystumu ir proto tvirtumu; tiktai geras tvirtas protas su amžium eina rumtyn, ale minkštas pabaigia puti. Nori atskirti tūs ir kitus? Prisiklausyk kalboms. Jū minkštesnis protas, jū siauresnė širdis, jū balsingiaus reikalauja, kad visi jū klausytu vardan jū senumo; jie visūmet turi paprotį nutarti be apeliacijos: gink, Dieve, nesutiktum — pražuvai, su purvais sumaišytu, o paveizdėk neužilgo pats apsidrėbs purvais.

„Tai prasidėjo vaidyties snargliai! regėk prieš vėją papus!“ protauja, taboką ūstydamas, vienas „wytrawny umysł.“ Kitas dievobaimingu balsu, kaip iš Evangelijos skaito: „o aš jums pasakysiu: leiskite! iš viso to nieko

nebus, tik vaikai sublus ir kaštas pragaiš. Par vienus antrus metus nepaliks jūsų sūnus pravoslaunais. Vajavojas, o jų galvoje teberugsta, kaip mielės verda.“ — Tai jau „zimny wytrawny rozum“ (šaltas, jau išruges protas).

Jauną ir seną protą žmonės teisingai sulygina su vynu. Jaunas vynas sudramstas, nesurugsta; ilgainiui nusistovi, pasidaro čystas, tvirtinąs ir linksminąs gėrimas. Nereikia vienog užmiršti, kad stipras pasilieka tik tvirtamę, kietai užkištamę indę; netikusiamę, minkštai užkištamę — nu-stulbsta, nuvėsta ir vyno vietoje gauname ét-bét rugštelę — pamazgas, arba ir tikrą uksusą.

P. Taratuta G... gerai butu padaręs, kad išklausinėjęs mokytinius (apostatas) iš dešimties devynius butu radęs pakurstytus tokių uksusinių protų. Ne vaikams tada, ale pakurstytojams priguli paniekinimo vardas. Dievo Apveizda netruko pasirodyti ant jaunų kareivių už tikėjimą ir kalbą, netruko užgėdinti trukdytojus ir tūs, kurie klausė. Pasirodė, jog nevisados išsipildo tas, ką kartais pranašauja „žmonės, kurių visi klauso.“ Atsirado tikrai rimti žmonės, parėmę jaunimą su kitokią rodą; netrukdydami krutėjimo, apsakė viską carui ir išgavo įsakymą, kad Rygos aprinkio katalikai gali vartoti bažnytinę savo kalbą, kad maskoliškos kalbos aniems nekištu. Tai yra gotunkavi „wytrawne“ galvos; prieš jūs deginkime garbės kvėpalus, jų rupeistingai jieškokime, netikėdami kožnam, kurio galva pradėjo žilti. „Mieliausieji! ne kiekvienai dvasiai tikėkite, bet ištirkite dvasias, ar iš Dievo yra, nes daug netikrų pranašų išėjo į svieta“ (Jon. IV, 1). Tos varnos, kurios krankė „iš to nieko nebus“ turi dabar atsakyti už visą susigrauzimą, už tikrai pragarišką gyvenimą, kokį turi dabar suvadžioti mokytiniai — atsiskyreliai. Dabar jūs pirštais bado, o ir paskui gal pasiliks apostatos vardas niekur nekaltai, nes jis priguli pakurstytojams buti „praktiškais.“ *Vaisgantas.*

Kas girdėties?

Finliandija.*) Apšvietimas. Už Peterburgo, tolyn į Šiaur-Vakarius guli 9 gubernijos kalnūto su daugybe ežerų krašto, dėlto praminto „kraštu tukstančios ežerų;“ tai yra Finliandija. Ji turi savo seimą, savo urėdystias, savo oficiališką kalbą, nors priguli maskoliams. Už tat daugalis maskolių, su du pilvu, o be širdies, par paskutinį dešimtį metų vis kanda posavomis tą ramų kraštelį, norėdamis atimti ir tą laisvės truputėlį. Maskolių laikraščiui visokius nebutus daiktus ant jų išmislyja. O tūtarpu tas kraštas, turįs tik pustrėčio milijono gyventojų, daugaliui gali šviesti paveikslu. Neprošalį bus perskaičius ir mūsų „didžiunams“, ponams, mokytiems, kurie apsiplūksnavę jau nosį suka tolyn nū prasidedančios lietuviškos literatūros, lietuviškos kultūros. Ką čė, gird, veiksi su kalbą, kurios „da nekūmet nebuvo“ oi!)? suprask, kuri da neskambėjo aktūse. O tūtarpu finiška kalba ką kitą mums reiškia. Šitai ji prasidėjo lavinties maža ką anksčiau už mūsų kalbą (nū 30 metų), o veizdėk, kaip jau pašoko, padėkavojant „didžiunams“, nesigėdžiantiems dėl jos darbūties.

„Mir Božij“ štai ką rašo (Firsow):

„Rašymas finiškai dėl žmonių tai patriotiškas dalykas, kurio neniekino nė visugarsiausieji žmonės tamę kraštę, kurs negali rašyti originališkų veikalų, verčia iš žuvėdiškos ir kitų jaunųjų kalbų. Mokytieji rašo populiariškus artikulius ir brošiuras, ir visi nors šiek tiek mokyti šėip ar teip didina finų literaturą.

Tos triusos pasekmė-tai nepaprastai greitas literatūros augimas, kuri atžėlė vos tik prieš 30 metų, o šendien jau teip turtinga, jog finliandiečiai su vidutiniu mokslu jau gali apseiti be žinojimo svetimų kalbų.

Už 20 metų ir su universiteto mokslu finliandiečiai apseis be svetimų kalbų, nes ir dabar jau yra daug finliandiečių — profesorių, o moksliški veikalai labai ūlei verčiami iš žuvėdiškos, vokiškos ir kitų kalbų.

*) arba Suomų žemė.

Už 20 metų Finliandija teturinti 2 $\frac{1}{2}$ milijoną tol pralinks kulturališkai pačia Švecija, kuri lygšiol nė vienamę universitetę negali apsieiti be svietimų kalbų“.

Suomų žemė — sueimas. Musų amžiuje tautos juda visos: kiekviena didesnė tauta nori dar toliaus praplatiti savo kalbą ir tikėjimą, o mažos prislegtos tautos iš visų išgalių rupinas ant savo kojų atsistoti ir numesti nū savo pečių svietimą jungą. Bemaž tarp visų tautų, kurios susiekia savo rubežiais, pakilo karė. Tokioje karėje tadą tiktai pasidūda silpnesnė pusė, kadą toliaus kariauti nebegali. Bet ant šimetinio suomų sueimo įvyko tamę dalykę pasistebėtinas atsitikymas: tiesos ir meilės.

Bajorijos partija tai yra žuvediška iš savo noro padavė ant sueimo užmanymą: vierodai vartoti suomišką ir žuvedišką kalbą po visas vyriausybės vietas ir po visus rėdo raštus. Lig to laiko mat viešpatavo žuvediška kalba, o suomiška kaip musų kraštę lietuviška, buvo laikoma už „mužikų“ kalbą, kuri netinka augštai vyresnybei tarp suomų. Tas užmanymas buvo visų pasiuntinių pagirtas ir priimtas. Suomiška partija — kuri susideda daugiausiai iš valsčionių ir darbinikų, dabar visur jau turi lygias provas. Apie šitą atsitikymą teip rašo kunigaikščio Uchtomskio laikraštis: „Teip galėjo elgties tiktai gerų norų sunų vienos tėvynės Suomijos, žuvediškos partijos sąnariai nekalti už tai, kad gimė tokiosę šeimynosę, kurios kalba žuvediškai. Dabar parodė, kad ir jie ištikimi sunų savo tėvynės Suomijos ir nesirupina apie Žuvedijos reikalus. Reikia ir tai priminti, kad šių metų susirinkymūse sueiman daugiau balsų gavo žuvediška partija, tai matyt, kad ji iš liūsos valios atsižadėjo savo skirtinų provų. Galėjo ji dar ir ilgiaus laikyties savosios ir kariauti toliaus už žuvedišką kalbą, bet ta karė butu kilusi tiktai už savę, o ne už tėvynės reikalus. Kadą pažino, ko reikalauja tėvynės lobis, tūmet partija nepasigailėjo atidūti visas savo skirtinas, platesnes provas.“

Teip elgiasi Suomijos bajorija ir dvasiškija, kuri prisiskaito prie žuvediškos partijos.

Suomų raštai. Prieš tris dešimtis metų pas suomus nebuvo bemaž nėjokių kningų; gerasis suomas turėjo malda-

kningų. Kaip lietuviai kiutėjo lenkų dvasią apsiausti, taip suomai buvo žuvedų paminti. Kas norėjo mokslo visupirma turėjo išmokti žuvėdiškai; tadą tiktai galėjo jieškoti šviesos. Ta šviesa buvo, žinoma, žuvėdiška, kuri naikino suomišką gaivalą: kalbą ir papročius. Bet laikui begant atsirado prakilnesnių suomų, kurie pradėjo augštyn kelti suomišką kalbą ir toje kalboje rašyti kningutes ir raštus. Tas judėjimas jau teip prasiplatino, kad dabar visa tauta kruta ir džiaugias iš miego nubudus. Suomiškai rašyti, įpatingai dėl žmonių vargdienių, laiko dabar kiekvienas už didžiausią patriotišką priedermę. Ir augštas ponas ir žemas darbinikas, senas ir jaunas, kas kaip gali — visi prisideda prie gražaus, švento darbo: **rašyti ir platinti raštus**. Kas negali iš savo galvos rašyti, tas sutaiso kningutę iš svetimų kalbų parkeldamas; kas nemoka sustatyti ilgesnių raštų laikraščiams, tas padūda nors trumpas žinias iš savo kertės. Visi skaito ir visi rupinas padidinti savo raštus. Tokiu budu maža, sulyginant su kitoms, tauta ($2\frac{1}{2}$ mil.) jau 1894 metūs turėjo iš viso 79 laikraščių; tarp tų 36, kurie rašo apie politiką ir kasdieninius reikalus, 13 apie žmonių gyvenimą, 8 apie grynai moksliskus dalykus, 4 apie ukės reikalus ir t. t. Turėdami tokią kruvą laikraščių suomai jau pralenkė savo „globėjus“ žuvedus, kurie tūšę metūšę teturėjo 66 laikraščius. Toliaus bus skyrius dar didesnis, nes suomiska rašliava kas metą didinasi.

Mūsų padėjimas daug sunkesnis už suomų, bet visgi ir mūsų raštai pakiltu daug augščiau, jei visi lietuviai teip rupintusi, kaip suomai.

Caro raštas ir caro tarnai. Jaunasis caras paliepė surašyti visos Rosijos gyventojus, o ministeris išdavė pas visus viršinikus tam tikrą laišką — papymą. Tamę laiškę buvo pasakyta, kad atsakymai ant klausymų turi būti teisingi, sąžiniškai padūti ir užrašyti teip, kaip atsako paklaustas. Kad žmonės drąsiai tiesą sakytu, buvo aiškiai apreikšta, kad „tikras ir teisingas atsakymas nėjokiu budu negali užtraukti tokį — nors nemalonumą arba bausmę — nei tam kurs atsako, nei jo artymiausiems.“ Aiškūs paliepymo žodžiai ir regėjos, kad nėjokios painijos čė nebegalėjo

buti; bet neteip pasirodė iš tiesų. Siedleco gubernijoje Lenkijos krašte, yra daug katalikų, kuriūs vadina unitais. (Unitai vadinasi Rusijoje tie žmonės, kurie užlaiko bažnytinias apeigas panašias į pravoslaviškas, bet priklauso Š. Tėvo ir turi grynai katalikišką mokslą.) Tie unitai buvo priversti maskolių caro išsižadėti katalikystės ir užsirašyti kreivatikišiais (pravoslavais.) Jie patys to nedarė, dėlto tai jūs priverstinai užrašė, badu kankindami, nagaikomis žudydami arba išvarydami iš savo krašto. Tokiu budu „suvienyti“ unitai su pravoslavijos cerkvę kentėjo didelius vargus. Daug iš jų nei lankytė ne lankė cerkves ir popo nepriėmė į savo namus. Vaikus krikštijo patys, spavednės kas galėjo ėjo slapтомis į tolymas parapijas pas katalikų kunigus; ir mirdami nesišaukė prie popo, nabašnikus laidojo be pašventymo. Tokius unitus vadina maskoliai „uporstvojuščyje“, kurie atsispiria traukiami. Surašymo laikę norėjo tie palicijos nuvarginti žmonelės užsirašyti katalikais, kaip jie savę laiko, bet rašėjiai nenorėjo taip rašyti; skaitė jūs tarp pravoslavų. Įsimaišė į tą ir vietinė valdžia, kuri baudė už tai, kad užsirašo katalikais. Pasidarė sumišymas. Nebetekę kantrybės pradėjo žmonelės šiaušties prieš paliciją, kad nedūda sąžiniškai užsirašyti ir nevienoje vietoje išperė kailį ir rašėjams ir palicijantams. Žinoma, tūs žmonės suėmė kaip maištinikus, ir sedi vargšai jau kalinyje iki sudas ištirs kaltybės didumą. Sudas — nusudys kaip visados „maištinikus“ ant kalėjimo po tamsias vietas, ir kentės tie nabageliai unitai už tai, kad nemelavo, kad užklausti atsakė taip, kaip jiems sąžinė liepė. Ir atrask dabar kas kaltas, ar caro raštas, ar jo tarnai.

Vienas valsčius šito krašto išsiuntė 16 vyrų Petropilin, kad paties caro prašytu, idant leistu jiems būti katalikais. Bet ar prileis jūs prie caro.

Patrapilis. Ministrų komitetę nūpręsta išnaikinti kontribuciją, kurią mokėjo musų ponai „lenkai.“

Petrapylis. Ant velykų pradės rinktis į musų miestą Europos valdonai Mikaloju II. aplankytu. Pirmasis atvyks Pranciškus — Jūzapas I., Austrijos ciecorius; paskiaus pribus Saksonijos karalius Albertas, tolesnei Prusų ciecorius

Vilgelmas II., Valakų kunigaikštis sosto įpėdinis su savo moterimi, Čarnogorijos kunigaikštis Mikalojus I., didis kunigaikštis Essen - Darmštado su savo moterimi, sąnarei graikiškos karališkos giminės ir ant galo, Prancūzijos prezidentas Faure, kurs apsistos Naujamę Petergofę „Didžiamjamę Palociuje,“ kamę tyčia dėl jo darys visokias iškilmes. Paskiaus, ant kelių dienų Faure važiūs į Maskvą, kamę apsigyvens Kremliuje. P

Iš Lietuvos.

Truikinai. (Telšių apskrčio). Per porą metų turėjom krikščionišką krautuvę, bet neužilgo jos nebebus, nės krautuvės namas išdūtas ant arendos izdui dėl degtinės krautuvės. Ir taip, vietoje naudingų prekių krautuvės, turėsime degtinės krautuvę. Graži, laiminga permaina — nēr ko besakyti! Sveikinam truikiniečius su pasidauginimu degtinei geriamųjų namų: turėjome likšiol tiktai vieną karčiamą, o dabarčiui prisideda dar degtinės krautuvė. Visa tai vyresnybės surėdyta dėl girtybės pamažinimo, dėl blaivystės įvedimo. Vyresnybės — mat — tokia yra liogika: dėl pamažinimo girtybės reikia įsteigti daugiau vietų su degtinės pardavinėjimu. Dėkavojam už teip didžią mylistą, už teip didį rupesnį apie tikrąją žmonių laime! Tū tarpų, jei pirklys Pušinskas nebutu pasigobėjęs brangios arendos, kurią akciznikai žadėjo už menką namelį, kas-žin, ar bebutu steigęs izdas degtinės krautuvę tokiamę menkamę miestelyje. Bet apsigavo vargšas! Kad atėjo laikas imti kontraktą, akciznikų vyresnysis padavė jam pasirašyti ant tuščio popieriaus, sakydamas, kad tokia eisanti kvarma. Pušinskas nemislyjo, kad tai rusiškas didis valdininkas darys šelmystą, brukš — ir pasirašė ant tuščio popieriaus. Žinoma, valdininkas kontraktą paskui kaip norėjo teip parašė ir parsiantė Pušinskiui, kurs vėl paėmė jį nū akcizniko neskaitydamas. Koks buvo jo nusiminimas, kad jis atsižinojo, kas ten yra kontraktę įrašyta. Vieton 150 rublių metinės arendos ir 50 rublių ant pataisymo namo, jis atrado parašytą tiktai 100 rublių viso labo, su visu pataisymu. O pataisymo kaip daug! surokavo lik 100 su viršum rublių, ir dar parašyta kon-

traktę kad išeinant monopolijai iš to mano, išdas turi tiesą atsiimti visus tūs meblius ir lentynas. Verkia dabarėiui vaikelis, ir krautuvės nustojęs ir namų ant cielo meto. Atsimesti nebegali, nės kontrantę padėta kaucija 75. rub. Ir kad jį vieną butu teip smarkiai apgavę, nebutu iš ko stebėties: prasčiokėlis nėra prigudęs prie tokių interesų. Bet kad ir žydelius teip-pat apgavo su namų išdavimu ant arendos dėl monopolijos krautuvės, tai jau čia nemaži dyvai. Visamę šiamę akcižnamę apskirtyje padaryti tokie pat kontraktai. Nesuprantame, koki pelną iš jų turės akcižnikų vyresnysis, negut nori pasigerinti aukštesnei valdžiai, parodydamas savąjį steigimos, kad pigiaus už kitus nusamdė namus dėl monopolijos. Arba, gal kita kokia čia yra makarystė. Vis-gi rezultatu išeina, kad „pelnu nū rusų valdžios gautu galima pusiai su šunimis pasidalyti.“ *“Plepis.*

Šačių parakvijos kariavimos su girtybė. Nū 1 d. liepžiedžio prasidės Lietuvoje naujas surėdymas pardavinėjimo degtinės. Dėl musosios šalies vyresnybė yra tik tiek maloninga, kad teikėsi padauginti skaitlių degtinės pardavinėčių. Sessija imperijos rodos, atlikta 19 vasario 1896 m., daleidžia šiamę kraštę degtinę pardavinėti netiktai izdinėse krautuvėse ir traktirūse (arba karčiamose), bet ir kitose prekiavietose, išėmus tam tikrą patentą (III. 1). Dėl visos imperijos nėra teip plataus, daleidimo, tiktai dėl vakarinių ir pietinių gubernijų. Šatiškiai dabarėiui turi vieną karčiamą, bet nū 1 d. liepžiedžio turės ir izdinę (skarbvą) degtinės krautuvę; prajausdami, girtybę pasididinsint nū padauginimo „šnapšiviečių“ nes ir karčiamą žada palikti po senovės, tikta vardą perkeisti į „traktierą“, kuriamę vien tik galima bus prisigerti ir turtų nustoti — kreipėsi su mandagumi prašymu prie p. tarpininko, kad uždengtų Šalėse karčiamą, nės užteksią aniems vienos skarbvos degtinės krautuvės. Tarpininkas patarė jiems, kad su prašymu kreiptusi į Telšių apskritinę sessiją apie trunkų dalykus (Telševskoje ujezdnoje po pitejnym diełam prisutstwię). Padrašinti p. tarpininko, Šatiškiai susirinkę ant suėjimo dėl kitų valsčiaus reikalų, 24 d. sausio susirašė ant prašymo (daugiau 100 parašų) ir išsiuntė assekurātu

lakštu (zakaznoje). Prašymo įtalpa, kuri aš gavau per skaityti, buvo maž-daug šitokia: Mes, žemiaus pasirašiusieji, „valsčionis Mosėdžio valsčiaus Šačių storastystės, susi-
 „rinkę ant susėjimo 24 d. sausio 1897 metų, atlikę
 „reikalus, dėl kurių buvome pavadinti, nusprendėme
 „prašyti Telšių apskr. apie trunkų d. sessiją sekancio
 „dalyko: Mes gerai suprantame, jog Šačių karčiama,
 „budama per progą tankioms muštynėms ir peržen-
 „gimui bendroviškojo pakajaus, prie tam budama per
 „progą minkštainiams ant pragėrimo savo kruvinai už-
 „dirbto skatiko, mums nėra reikalinga, yra vodinga
 „pasielgimui, pūla kad ji neturi priderancio tolumo
 „nū bažnyčios apmuravonės. Todėl prašome pagar-
 „bingą sessiją, kad Šačių karčiamą uždengtumite, nės
 „norintiems su mierą išgerti, užtek skarbavos degtinės
 „krautuvės, o jokių traktirų nei alutinių kromų, nei
 „vyno krautuvių — apskritai sakant, nėvieno privatiško
 „trunkų namo nei-gi rusies mums nereikia, kurių namų
 „prašome į mūsų storastystę nedaleisti. Kas link
 „bepatentiškojo trunkų pardavinėjimo, mes jo nenorime
 „ir gatavi esam kas valandą pributi ant pagalbos
 „Akciznajai Valdžiai dėl jo išnaikinimo. *Parašai.*

Atsakymo dar tebėsam negavę; kaip tik apturėję, steigsimes pranešti dėl žinios Lietuvos valsčionims. Dėlko šatiškiai teip subruzdо naikinti karčiamą? Dėlto kad po 1. d. liepžiedžio vargu bebus karčiamą panaikinti; nes § 477 įstatymų sako:

„J. M. Imperatoriaus prisakyta: neatidengti „naujų traktirų (arba karčiamų — sakant musiškai) arčiaus.

„Kaip per 40 sieksnių nū bažnyčių“ . . . ir t. t.

Isitėmykit, kad čia pasakyta „naujų“ karčiamų atidengti neleidžiama; bet kuriosę vietosę jau stovėjo karčiamos pirma d. liepos m., apie tas nei žodžio nėra pasakyta. To-gi dėl šatiškiai ir subruzdо, norėdami panaikinti karčiamą pirma d. liepžiedžio, kad nei paskui ji nebegalētu atsidengti. Tamę pačiamę § 477 yra pasakyta „kad norint atidengti traktirą arčiaus kaip per 40 žengsnių nū bažnyčios apmuravonės ar špitolės, reikia kad abi valdžios: ir svietiška ir

dvasiška ant to sutiktu.“ Tai-gi visoms parakvijoms, kuriose yra karčiamos arčiaus kaip per 40 sieksnių nū bažnyčios apmuravonės, ar nū špitolės, pridera išnaikinti panašias karčiamas liki įvedimo naujo surėdymo apie trunkų pardavinėjimą, tai yra: liki 1 d. liepos mėnesio šių metų; nės paskui vargu bebus anas panaikinti. Kunigams išpultu rašyti prašymą į konsistoriją, o parakvijonims į „apskritines sesijas apie trunkų dalykus (ujezdnyja po pitejnym diełam prisutstwija).

Interesas čia labai svarbus, nereikia jo apleisti. Atpigus javams, Lietuva nupliko; reikia gelbėti ją: įvedus blaiyvstę, žmonių turtai pasidaugins ir bus galima jūs šėip-teip pragyventi. Prietam, butinai reikia steigties apie pakėlimą amatų, pagerinimo žemdarbio ir išimylėjimą žmonių į taupumą (oszczędność). Reikia mums narsiai kovoti už buvį, idant nepakliutumime į turtišką vergiją prie musosios tautos priešų.

Telšių apskritis. Neišklaudytas prašymas. Vienas telšiškis žemaitis buvo padavęs prašymą į „glawnoje uprawnienije po diełam piečati“ (didžiają kanceliariją spaudos dalykų), kad leistu jam savo kaštu išleisti šipus sienos lietuvišką maldakningę lietuviškai-lotyniškomis litaromis. Steigės parodyti, jog ar leis, ar neleis, lietuviai maldakningias turės ir skaitys, nes be jų jau nebemoka apseiti, piningų negailis, skaito už šventą dalyką ir išdavėjus parsekioja. Rodos, jei maldakningės yra piktas (?) neprashalinamas, tai reiktu pasirupinti, kad prie to pikto (?) neprisidėtu da kitas piktas, kaip tai melagystė, neapken-timas valdžios už persekiojimą ir tt. Nesujudino vienog proto ir širdies „Uprawnienija“, nes veikei gavo atsakymą: „chodatajstwo niepodlezyt udowletworieniju“ (prašymas, stengimos neužganėdinamas, neišpildziamas). Ar tikrai norėjo jis išleisti maldakningę, ar tiktai bandė, kaip yra valdžia pakrypusi prie mūsų spaudos dalykų, tai mums vis tiek. Regime, jog nė mislyti nemislyja tie, kurie arčiaus prie spaudos dalykų stovi, o rasit jau nusprendė nėkadros nedūti ir dėlto moka greitai atsakyti? kas jūs žino!

Kaunas. Sako, buk Žemaičių pavyskupys Antanas Baranauskas, įprašytas Peterburgo Mokslo Akademijos jau

parašęs ir išsiuntęs „Apie grožybias lietuviškos kalbos“, ypatingai skambėjimą tarsnių. (Beg nebus tai moksliskas pritaikinimas lotyniškos abecelės prie lietuviškos kalbos ypatybių?) Nekartą girdėjome iš maskolių lupų: kaip jums leisi spauda, kad jus neturite savo abecelės, né statrašo, vartojate griežtai lenkišką abecelę, mūsų nekenčiamą. Susilpnindami sąryšį tarp lietuvių ir lenkų, neleidžiame turėti vienodos abecelės. Pasakymas be pamato, tuščias ir paikas; ale ir to nebegalėtu pasakyti, kad Moksliska Akademija atspaustu kaipo moksliskai ištirtą mūsų nūsavi statrašą. Atspausti norėdama Akademija ir prašė Vyskupą parašyti. Pažiūrėsime, ką pati Akademija nū savęs pridės. Ji nekartą mus drąsino: „Matyt, sako, kad ir jusų (lietuvių) vargai baigias; štai mes ir kiti pradėjome apie jus rupinties, labiausei dėl to, kad jus patįs rupinaties“. O, kad gi veikėi dūtu Dievas jiems susipratimą! o, kad gi Vyskupo darbas nedūtu užmiršti apie mūsų teisingą reikalavimą! Nėkur pasaulyje neregėtas ir negirdėtas daiktas, kad norint perskaityti kningelę savo kalboje reiktu ant raktó užsidaryti duris ir langenyčias priverti, né matytas ir negirdėtas daiktas, kad nusipirkimą laikraščio savo kalboje baustu aštriaus, kaip už vagystą su įsilaužimu! kada-gi mūsų vargai pasibaigs? Jū veikiaus, jū labiaus mes patįs rupinimies, prašysime, reikalausime, perkalbėsime kiekvieną maskolį apie neužginamą reikalingumą mums savo raštų, kad jie tą tiesą paskleistu paskui tarp savųjų ir išdirbtu vienodą nūmonę visoje savo bendrijoje. Regis, neverta plėšti liežuvį perkalbant kokį tardytoją (sliedowatiel), prokurorą, sudžią. O ką žinosi? rasit už kelelio metų bus jis aukštyn pašokęs ir jo balso kiti klausys? štai tavo vargas ir neprapūlęs. Nepraeina veltui perkalbinėjimas ir palicijos: jei ji supras, kaip mums kningos reikalingos, kaip tai mažas nusidėjimas saviškai Dievą garbinti ir apsišviesti, vis-gi nebus teip pasiutę; juk negalime pasakyti, jog visi, kurie tik palicijoje tarnauja, pasiutę: atsiranda žmogus ir su širdimi, nors labai, labai reikia tokių pajieškoti.

Salantai (Telšių aps.) Učitielius-šnipukas. Girdžiame, jog par surašymą žmonių nevisi rašytojai prigulinčiai iš-

pildė savo pareigas (pavinastis). Kamę tiktai buvo rašytojas-maskolis, ten galėjai laukti, jog neprašytas, nė deka-votas įsikiš ne į savo dalykus. Daug kartu buvo skelpta caro ir ministro vardais, kad rašytojai nieko daugiau nedarytu, nėkokių kitų klausimų nedūtu, kaip tiktai išspaus-tus ant popieriaus, nereikalautu nėkokių dokumentų kad ir žinotu, jo regi nusidėjėli valkiatą, palicijos jieškomą; užrašyti, ką rasti trioboje žmonės atsakys ir išeiti. Tū-tarpu nevisur teip buvo. Dūkime, Salantų valsčiaus mokytojas,*) rašydamas kokioje ten triobelėje neturtingos bobylėlės, išvydęs aikštėje dvi lietuviški kningi, pasiėmęs anas, gandinęs susatymu pratakalo, įkišimu į kalinį ir t. t. Pati gaspadinė skaityti nemokanti, kningos buvusios jaunųjų, namie nesančių; učitielius jų neatidūdaš. Jis, pasirody-damas nabagiai moteriškiai su savo galingumu, kaipo mokąs įkišti žemaitį į kalinį (katrasgi maskolis nemoka nuskriausti musų?) pasiėlgė netiktai mulkiškai, ale da dvejopai nusidėjo: 1) kaipo „rašytojas“ tą dieną negalėjo užsiimti dalykais prie surašymo visiškai neprigulinčiais; 2) kaipo „učitielius“, negalėjo savo rankomis užgrėbti (konfiskūti) lietuviškų kningų, nes tai palicijos rupestis, ją reikėjo kitamę laikę pasikviesti. Dabar tą neišmanėlį galētu apskūsti: 1) gu-bernijos komitetui, užsiėmančiam surašymo dalykais; 2. pa-licijai arba gubernatoriui, kaipo peržengtoji savo valdžios rubežių; 3) pranešti Mokyklų Direkcijai, kad jis, ūstydamas ir šnipinėdamas po žemaičių triobas, sukeliai prieš savę neapkantą ir atstumia nū savęs jų vaikus, kuriūs reikia vientik traukti į mokyklą; dėlto visiems mokytojams direkcija gresia **atvirai** užpuldinėti ant romių žmonių ir aniems štybelius daryti; viską turi slaptu padaryti, paliciją užvesti, toliaus pranešti ir t. t. Taigi nabagas visur ir prieš visus turētu atsakyti ir nemažą nosį gautu. Žinoma, rami moteriškė nė norės, nė galės tū užsiimti; gailu! Reikia pradėti priminti visiems pašlemėkams, kad nelabai šėliotus, dūną ir kelinias tarp musų užsidirbdami. Jei patįs lietuviai žinotu, kaip plačios ir kamę pasibaigia ribos valdžios visokių činauninkų, nedūtus teip tankiai ir

*) pavardžią Łozowik.

krūvinai pažeminti savę ir nuskriausti. Kada-gi mes suvargsime jūs į tikras jų vagas, kad mokytojas būtų **tiktai** mokytoju, o ne uriadninku, žandorium, „syščikom“ vis vienu kartu ir t. t. *Vaišgantas.*

Mosėdis (Telšių aps.) **Atstatymas kunigo nū mokyklos.** 5 d. kovo m. vietinės valsčiaus mokyklos mokytojas kun. J. Tumas pastarąjį kartą aplankė savo mokytinius. Norėjo ką ten pasakyti, ale vos tik išsitarė, jog labai gailis vaikų; daugiau nebišgailėjo nieko pasakyti, pabučiavo visus ir išėjo. Mokytojas (učiitel) paaiškino verkiantiems vaikams, jog jis turės išvažiuoti, o dabar yra po policijos priveizą ir sudijamas (pod sudom). Vis tai tegul sau, ale atstatyti mokytoją už kelių tik nedėlių prieš galą mokslo, neišekzamenavojus vaikų, neleidžius prigatavoti jų prie velikinės spaviednės ir komunijos, tai nieka darbai! Jau ką mokytojas par dviejus metus darė, padarė; par 3—4 nedėlias nebetu pabaigęs gadinti (?) Ale, matyt, maskoliams iš karto ir šilta, ir šalta: pernai gyrė, gyrė, šimet nėpabaigti nebedūda. Vos tik kunigui atsitraukus, jau mokytojas uždavęs išmukti maskoliškus poterius. Kad mosėdiškiai nebutu paiki, tai atsiimtu savo vaikus ir tolai neleistu į mokyklą, kol nesulauktu paskyrimo kunigo, ar to paties, ar kito. Kunigas nekartą dejavo, kad nėra religiškų, reikalingų mokymui kningų. Valsčiaus vyrai apie tą nēmaž nesirupina, o tūtarpu kasmet paskiria po kelias dešimtis rublių dėl pirkimo direkcijos kningpalaiškių, kaip tai pravoslaviškos „kniga dla čtenija“ Odyncowo ir Bogojavlenskio. Argi nereiktu paklausti, ką tu pirksi, kad tiek pinigų reikalauji? ir jei pirktu netinkamas, arba katališkam tikėjimui priešingas kningas, pinigų nēmaž nedūti.

Palanga. Maskoliai, persekiojimu tikėjimo ir kalbos padarė mums tokią naudą, kokios nebutumeme sulaukę nē po penkerių metų mokynimo par laikraščius. Šitai Palangos progimnazijos mokytiniai nū pat vyresniojo lyg pat mažojo visi žino, jog žemaitis turi būti žemaičiu, lenkas lenku, o kas tū nenori būti, ar nemoka būti, tas yra vertas didžiausio paniekinimo. Tarp vaikų aiški yra dvi skilti: karia-

vusiųjų už tikėjimą ir kalbą ir norėjusių pasidūti iš geros valios maskolių reikalavimams. Paskutinius stačiai vadina — maskoliais, atskalunais, persekioja jų, šidijas iš jų, ant jų kvaterų priklijėja visokius jūkingus ir paniekinančius apskelbimus. Tikrai pragarišką turi gyvenimą jauni atskalinėliai nū savo draugų brolių. Tiesą pasakius, tai vis yra lengvo protelo, kurie ėjo, kaip tamsūs jų pakurstytojai liepė; patį gal ir nebutu to padarę. Paškvilus reiktu klejūti ant pakurstytojų durų, o ne ant jų, *Tasai.*

Žemaičių Kalvarija. Liudna mums ir begalo liudna, kad kiekvienas mūsų geras užmanymas ir darbas sutinka priešus iš tarpo savųjų. Dideliame vargę dabar esame. Nū pernykščio gaisro mūsų bažnyčios tikt sienos teliko. N'esant stogui bažnyčioje sniego ir ledo pilna, kaip ant šventoriaus. Šventą dieną žmones, susirinkę į bažnyčią, meldžiasi apsidengę su parasodnikais, nes sninga, lija, arba tinkas ant galvos krinta; nė atsiklaupiti, nė prie sienos prisiglausti negalima, nes tūjaus drabužį sutepsi. Bažnyčios galę šiam kartui padirbtas altorius su stogeliu iš lentų, kad kunigui mišias laikant neužlitu. Zakrastijoje pataisytas altorelius dėl Šv. Sakramento, kamę darbo dienosę kunigai ir mišias laiko. Bažnyčia visa tuščia, tikt pasienais spavedničios padietlotos. Kam-gi nemiela butu regėti ją naują? Užtat mūsų žmones su darbštum savo klebonu rupinas apie medžiagą ir kaštus dėl pastatymo naujos bažnyčios. Atsirado vienog iš tarpo žemaičių — katalikų piktos dvasios tarnai, kurie davė žinią uriadnikui, jog parapijonis bedaleidimo svietiškos valdžios veža medžiagą bažnyčiai. Nors nėkoko čė daleidimo ir klausti nereikia, vienog uriadnikas, atvykęs pas žmones, pradėjo jų klausinėti, ar klebonas pirkto mišką, ar kas jam dovenojo, ar rinko jis pinigus ir kas liepė senojus vežti? Bet nieko nū žmonių neišgavęs uriadnikas pašaukė į Alsėdžius desetnikus ir nū jų teiravos, kamę klebonas gavo miško, kaip gavo ir kas varo žmones vežiotu? Desetnikai atsakė, jog žmonės pildo kas jiems priguli, ir uriadnikui davė rodą nelisti ne į savo daržą. Judošiaus pasekėjai, nieko nepešę su uriadniku, užmanė patį antpulti ant vežančių mišką žmonių, ką tūjaus ir padarė. Bet čė

nabagai įdavė savo kailį į darbą, nes žmonės savotiškai su jais aps'ėjo.

Atsiradusieji mūsų parakvijoje išgamos nerymasčiauja. Nebgalėdami įkasti tiems žmonėms, kurie visokiu budu prisideda prie atnaujinimo bažnyčios, kadangi valdžios jau leista yra taisyti ir naujas statyti bažnyčias, be jokio klausimos, išdavėjai prikibo prie knygų platintojų ir jų skaitytojų. Pajutę kamę nors žmogų su lietuviškais raštais, tūjaus antveda raudonsiulius, kurie kratas darydami nekartą apvagia, imdami visokius daiktus kaip savo.

Štai nesenei Kalvarijoje nū dviejų moteriškelių Sėdos asesorius pagrobė jų tikrojo brolio drabužius, kuriuos jis paliko namie, išeidamas ant uždarbio. Neradęs, mat, pas jas spėjamų knygų, tai nors drabužius išplešė. Kad mūsų palicijos tarnai slapčia susideda su vagimis, tai visiems žinoma, bet dabar, mat, jau iš po akių ir atvirai griebia ką tikt randa, kaip kokie plešikai. Tai-gi eik, kad nori, teisybės jieškoti į paliciją. kurios tarnai patįs skriaudžia žmones. Nerasi užgana pardarymo, pasiskundus ir jų padėtiniams; užvisgeriausei tadą traukti jūs į sudą, kurs da šiek tiek prisilaiko teisybės. Išdavikų-gi vardus reikia visiems apreikšti, kad žmonės šalintus nū jų, kaip nū pikčiausios ligos.

A. . . . —

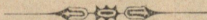
Kartėna (Kauno rėd.) Po ilgos ir sunkios karės su gudais kartėniškei, nustoję vienybės ir sutarties, pradėjo skaidyties, susilpnėjo, ant galo ir pasidavė gudams, padarę pernai nutarimą pastatydinti savo kaštu valsčiaus ir mokyklos butą vienoje kupetoje. Šendieną jau stovi naujai pastatytas didelis butas, kuriamę neužilgo pradės vaikus mokyti. Pišorius, parvadinęs popą apkrikštytu savo vaiką, ketino prašyti jo, kad iššlakstytu valsčiaus ir mokyklos butą, bet vyrai antato nesutiko, tarydami, jog negali be gegužės mėnesio krapydinti: tur buti mislyja ką nors ištaisyti, o gal tarias visai į valsčių ir mokyklą popo su arklio ūdegą neįleisti. Jei teip, tai labai išmintingai padarytu. Juk tas butus tai locnastis žemaičių — katalikų; jie patįs ir jų vaikai ten rinksis, dėlto-gi rupinties priderētu, kad ne popo, bet kuningo jis butu pašvėstas. Toliaus, priguli

reikalauti, idant valsčiaus ir mokyklos butę ne gudų „bogas“, bet katalikiškas kryžius butu pakabintas. Pišorrius ir mokytojaus kambarius tegul sau popas šlaksto ir savo „ikonas“ ten kabina, bet kur vyrai sueina ir kur vaikai mokinas turi buti visas katalikiškai, Išeisk kipšą į bažnyčią, lips ir ant altorių — sako patarlė; gudai, vieną kartą gavę viršų ant kartėniškių, daugiau panorės užstatyti žabangų. Todėl kartėniškei, budrus bukite! Užgirdę apie kokius gudų naujus užmanymus, pasiklausykite, ką kiti valsčiai apie tai šneka ir kaip jūs prijema arba atmeta, Renkant staršinę, starostas, teisdarius (sudžias) reikia veizdėti, kad butu vyrai dori, blaivūs, teisingi ir išmintingi. Juk ir patiems turint gerus valsčiaus pardėtinius, lengviaus yra kad nereikia prie kokio nors intereselio rublines sprauti į delną, arba degtinės pilti į gerklę. Sarmata kartėniškiems, kad nenori apsišviesti. Patogu jiems butu prigauti lietuviškus laikraščius ir kningas, nes netolie nū sienos gyvena, tūtarpu-gi vos keletą skaitytojų terasi visamę valsčiuje.

B

Gargždai (Kauno rėd.) Jau ir mūsų miestelyje įsitaisė lietuviška krautuvė su gaspada, kurios uždatorium yra lietuvis-katalikas Antanas Gudas. Ten gausi alaus, pirago, sukraus, miltų ir visokių mažmožių žmonėms reikalingų. Butas, kuriamę įrengta krikščioniška gaspada, stovi prie pat bažnyčios galo. Kadą gyvenó ten žydas, užlaikydamas karčėmą, darbo ir šventomis dienomis negalima buvo atsiklausyti nū visokių keiksmų ir šauksmų girtūklių, kurie pagaliaus par kiauras naktis ten bildėdavo. Dėl žmonių labo poni Baroniene, kurios tie namai yra, išvarė žydą laukan ir įleido lietuvi, atidūdama jam tą butą už pusę prekės kaip kad žydas mokėjo, užtat įsakydama jam, idant degtinės nė vieno lašo ten nelaikytu. Net mums akis nušvito, kaip gražu pasidarė! Įėjęs į krautuvę regi prie šūlo švėstą vandenį, palipęs augščiau, kur svečiai sueina valgyti ir gerti, matai ant sienos šventųjų paveikslus, — meilu žiurėti! Šventą dieną suskambinus ant pamaldos, gaspadorius visus svečius gražei išvadina į bažnyčią, kur

ir pats skubinas, uždares par tą laiką krautuvę. Poni Baroniene ir p. Gudas yra teisingi ir meilūs žmonės, sugeb kiekvienam dailei patarnauti, dėlto patogu ten suseiti su pažįstamais, keleivis gauna pasivalgti ir ramei gali parnakvoti. Užgirdus ką negražiai šnekant gaspadoriai tūjaus parspėja, kad nebutu nėjokio papiktinimo. Ar-gi reikia beraginti savo sąbrolius, kad neblandžiotu į žydų karčiamas ir kromus, turint krautuvę ir gaspadą pas savo žmogų, kuriam sąžinė neleidžia savo artimą apgauti nė ant pirkinių, nė ant svaro, kaip kad žydai daro. Laikas jau, lietuvei, susiprasti ir savūsius paturėti. *Žvalgininkas.*

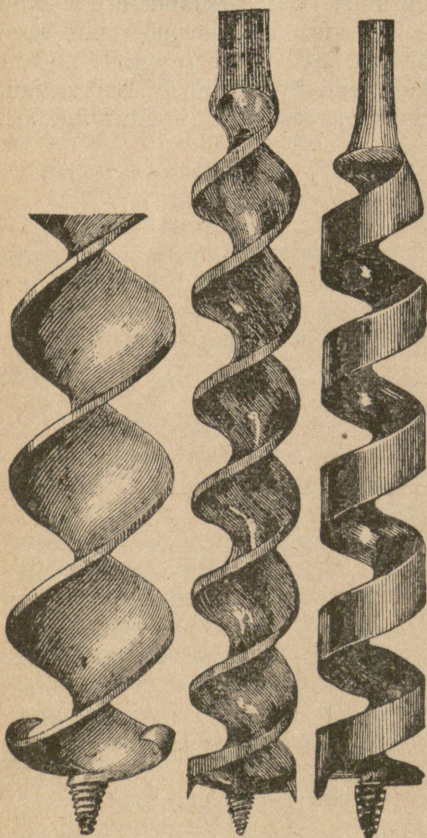

II.

Patarmės dėl staliorių.

(Taša.)

§ 4. Gražtai. — Kaltai. — Rašpieliai. — Gvintoriai. — Muterkų raktai. — Šraubevingos. — Šrubsukiai.

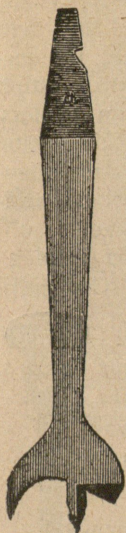

P. 75.

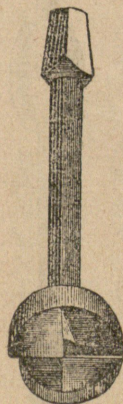
Visugeriausieji **gražtai** parodyti ant p. 75. Tris jie turi svarbias dorybes: 1) neskelia medžio, 2) tiesiai lenda gilyn į medžią ir 3) lengvai dūdasi galąsti. Magazinūse galima gauti didelius ir mažus, su rankturiu ir dėl vindo. Tokiais gražtais gręžiant, skiedos pačios išeina laukan; pertat laikas negaišinasi: nereikia traukti gražto iš kiaurinės dėl prašalinimo skiedų.

Centrumborai (veizdėk p. 76) geriausi ir patogiausi yra angliški. Kartais jie yra praplečiami ir suglaudžiami, pagal didumą kiaurinės, ale tokie nėra patogūs, bet keblūs; be jų galima apseiti, dėlto kad už keletą grivinų galima nusipirkti cietà kompletą (12 štukų) tokių centrumborų kaip parodyta ant p. 76, pradant nū laibųjų lik pačių druktųjų. Šitokie centrumborai netiesiai lenda medžjan; todėl nepripratusiam dar-

binikiui nebus pro šalį, pirmiaus pravedus taką su ylą.

P. 76.

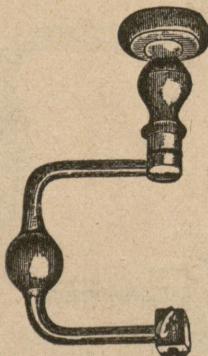
P. 77.

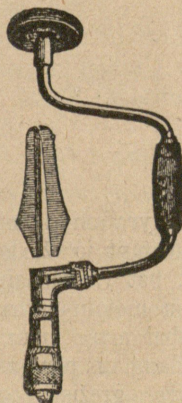
P. 78.

P. 79.

P. 80.

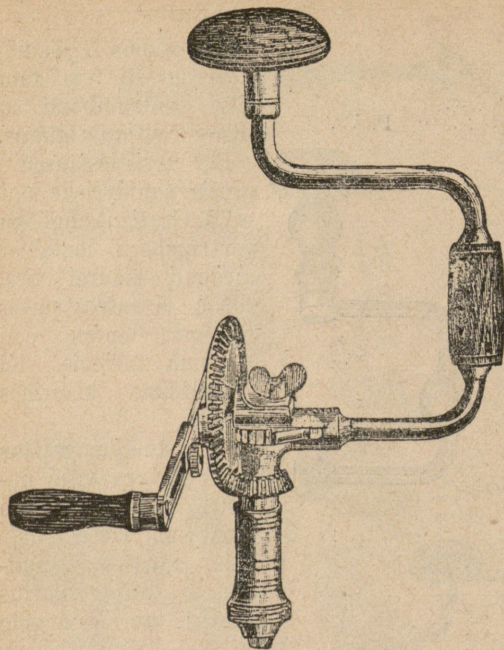
P. 81.

Tiesiomsioms kiauri-
nems gręžti yra tam
tikri centruborai su
ilgais ir stiprais štiftais.

Bet užvistiesiausiai
gręžia parodytieji ant
p. 75. Gręžiant anglišku
centruboru lentą ar
medgalį kiaurai visą,
reikia iš antros pusės
prisegti lentelę colį
storumo turinčią, dėl
neišplėšimo kiaurinės
kraštų.

Forstner'io grąžtas
(p. 77.) yra visai ne-
senai atsiradęs; jo
ašmenis išveizdi it
taurelė, apversta žemyn-
galviui ir turinti aštirus
kraštus; iš taurelės dugnio
kyši du rėztuvu, kaip
regėteis ant paišinio.
Liemū turi lik 7 colių ilgio.
Morzė's grąžtas (p. 78.)
yra didelei patogus,
įpatingai kietomsioms
medžių rūšėms ir minkš-
tiesiems metalams gręžti.
Jeigu išdirbinio dalis pri-
seina suveržti šrubais, o
jų galvelės paslėpti, tūkart
vartojasi padargas, paro-
dytas ant p. 79 (kiaurinplėtys), kuriūm praplečia
kiaurinės viršū, kad ta šrubo galvelė sutiltptu.

P. 80 vaidina prasčiausią vinda; didžiausi jo yda
— kad nestiprai išideda grąžtas, kurs pertat tankiai krinta
laukan, vien reikia taisyti, įveržti per naują. Daug geresnis yra
amerikaniškas vindas (p. 81.), į kuri grąžtas labai stiprai išideda

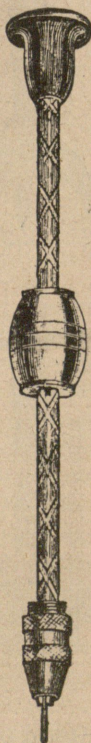
P. 82.

statą) o su jūm ir grąžtas.

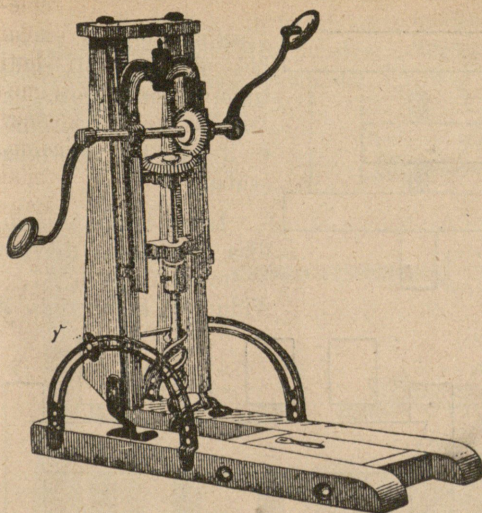
Dreilius užvis geriausias yra amerikaniškas (p. 83). Jis taip sustatytas, kad maustant jo žiedą augštyr ir žemyn, liemū sukasi greitai, bet vis vienaip, t. y. į tą pačią pusę. Dreiliumi gręžia metalus arba ir medžius tūkart, kai reikia išgręžti labai mažą kiaurinėlą.

Didelėms kiaurinėms (daugiau per pusanro colio) gręžti labai naudingos yra gręžiamosios staklės (veždėk p. 84), kurios darbą palengvina, paspartina; ir kiaurinės tiesumo negalima apsirikti. Geležiniai pusraciai ir šrubas r palenkia ir priveržia stakles po tinkamą kertę tūkart, kai reikia įskypai (įžambiai) gręžti kiaurinė. Padargas pigus bet labai pravartus dailidėms, neapgalintiems darbo.

ir prisiveržia replėmis ir žiedu. Vindai visūmet turi buti geležiniai, nės mediniai yra nestipri ir niekam nederą. Kam reikia greitai išgręžti daug kiaurinių, tas gali nusi-pirkti vindą su šešternią (veždėk p. 82). Čė didijį tekini 1 kartą ap-sukus, mažasis tekinėlis apsisuks 3 kartus (rasint daugiau ar mažiau — pagal są-

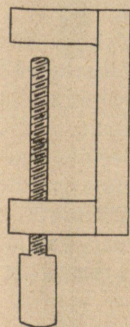

P. 83.

P. 84.

Rašpielio dantims užsikimšus trinomis, reikia jį įmerkti šiltan vandenin ant keleto minutų — trinos išbrįs ir iškris pačios, tadą nušlūstyk lakatą (škurliu) ir gatava. Jeigu trinos butu dervingos, tūkart tyras vandū nepagelbės; tadą reikia pridėti truputį šeidevaserio, arba sodos, arba karališkos degtinės.

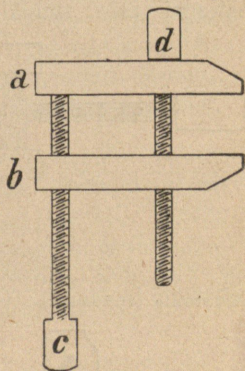

P. 85.

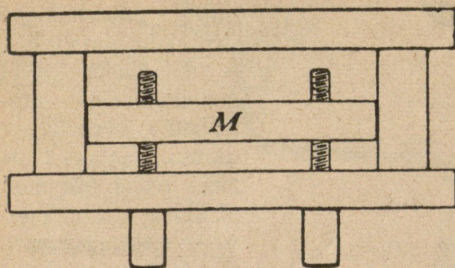
Šraubevingos. Klejūjant išdirbinio dalis, tankiai reikia jas suveržti, kad jų sukibtu. Į klemorius dėti nėra teip greitas darbas; todėl praveri šraubevingos, kurių vartojamasis budas yra perdaug aiškus. Ant p. 85 nubraižytos prasčiausios šraubevingos.

Daug geresnės yra amerikaniškos šraubevingos (v. p. 86), dėlto kad stipresnės. Ketvirtainis **b** turi kiaurines su gvintomis, o **a** turi vieną kiaurinę plyną, o galutinę

Kaltai iš vienos pusės galandamieji dera dailiajam darbui, o iš abiejų pusių galandamieji — prastajam, stambiajam darbui. Kalant kiaurinę, reikia užžymėti iš abiejų pusių kiaurinės vietą; pirmiaus iškalti lik pusės gilumo iš vienos pusės, paskiaus atversti ir nū apačios iškalti liki galui: tokiu budu kalant, jei ir atsitiktų apsirikimas, jis pasiliktu viduryje ir netiek bevodytu.

P. 86.

P. 87.

turi gvirtūtas kiaurines ir šrubais pavaromas yra į tinkamą vietą.

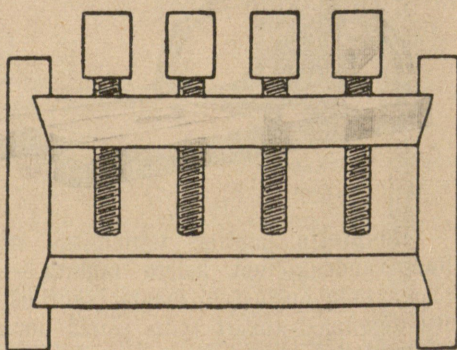
Praverčia turint šraubvingas p. 88, ypatingai klejūjant pornerius. Po šrubais pasideda plyna lygi lentelė dėl neįspaudimo dūbelių. Tarpas nū vieno šrubo lik antro turi 5 colius.

Šraubvingos p. 89 pertat yra naudingos, ypatingai prie smulkių

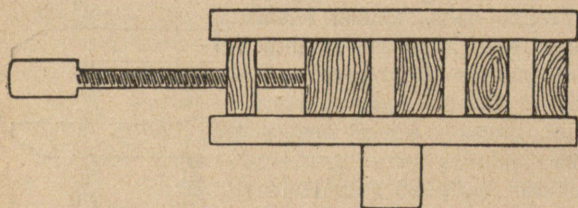
kiaurinę teipo-gi plyną, bet nekiaurai išgręžtą, tiktai truputį įgręžtą, lai sau lik puses storumo; **c** ir **d** yra mediniai šrubai.

Labai lygiai prispaudžia suklejūtus dalykus šraubvingos p. 87.

Viduryje ketvirtainis **M**

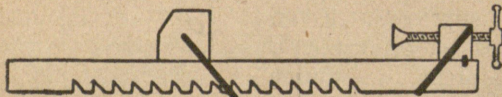
P. 88.

P. 89.

šrubštoką (medžiui).

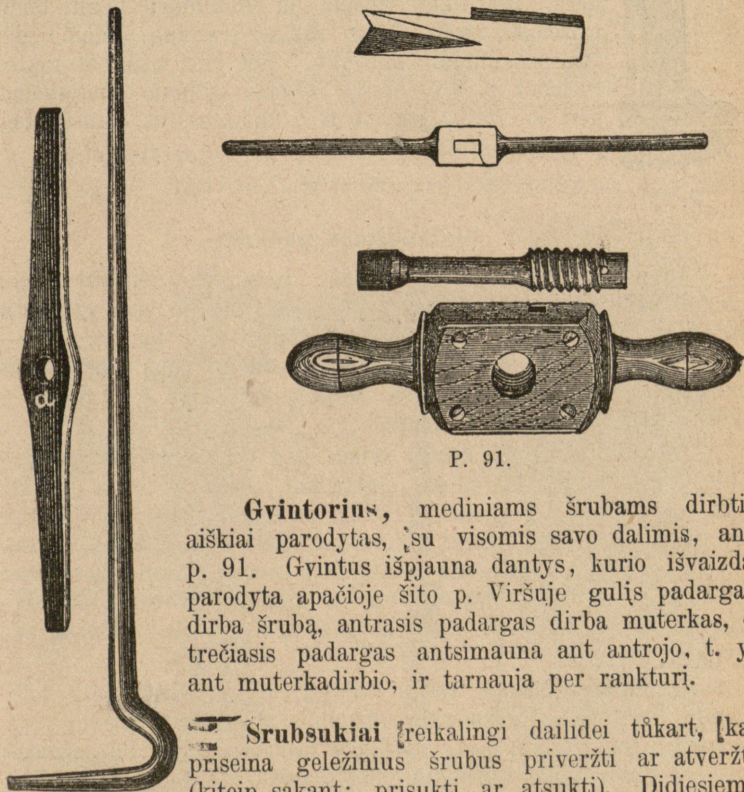
dalykų, kad už kartą gali suveržti keletą dalykų. Už udegėlės galima jas įveržti varštatan, ir tūkart galima jas vartoti per

P. 90.

Didžiosios šraubvingos (p. 90), suklejūtomis lentoms suveržti, yra labai patogios ir pavestinos.

Vietoje šrubo, meistrai vartoja kylius; bet tai vargingas darbas; norints musųjų meistrų neturtas priverčia jūs didžiosias šraubcingas apkeisti klemoriais, kuriūšę sukležūtas lentas suspau-džia kyliais.

P. 91.

Gvintorius, mediniams šrubams dirbti, aiškiai parodytas, su visomis savo dalimis, ant p. 91. Gvintus išpjauna dantys, kurio išvaizda parodyta apačioje šito p. Viršuje gulis padargas dirba šrubą, antrasis padargas dirba muterkas, o trečiasis padargas antsimauna ant antrojo, t. y. ant muterkadirbio, ir tarnauja per rankturį.

Šrubsukiai [reikalingi dailidei tūkart, [kai priseina geležinius šrubus priveržti ar atveržti (kiteip sakant: prisukti ar atsukti). Didiesiems šrubams, turintiems apie $\frac{1}{4}$ colio druktumo, nieko nepadarysi su mažu šrubsukiu; tam tikslui yra tam tikras didysis šrubsukis su dideliu rankturiu (veizdėk p. 92), kurs išikiša kiaurinėn a; jis turi didelę galę.

P. 92.

P. 93.

Raktas muterkoms prisukti ar atsukti negali būti liekus stalioriai, įpatingas dirbant mašynas, žemdarbinius padargus ir t. p. Paprastąjį raktą kiekvienas yra regėjęs, jis ne visoms muterkoms dera, bet tiktai vienam jų didumui; tokiu budu priseina turėti daug raktų įvairaus didumo dėl įvairaus didumo muterkų. Bet yra visūtinas raktas (veizdėk p. 93.) derąs visokio didumo muterkoms, nės jo žiotis gali būti padidintos ar pamažintos, pasukant šrubą.

§ 5. Galandimas padargų.

Atšipusiai, arba atsipjovusiai, padargais nepadirbsi nei greitai nei dailiai; dailidė turi steigties, kad jo padargai butu kuaštriai. Patpirma galandasi ant galastuvo, o dar geriaus — ant tekėlo; paskui ant smulkesnio galastuvo; pagaliaus — ant marmuro. Ar jau gana galasti, mėgina ant delno: jei kimba į skurą (ūdą), tai jau gana galasti.

Tekėlas arba galastuvus reikia kad butu smulkus ir vidutinio, priderančio, kietumo. Galandant, butinai reikia vilgyti jisai vandenimi. Perkant jį, reikia pasergėti, kad nebutu jamė plyšių ar kiaurinių; pažinti galima nū skambėjimo: jei uždaužus kujaičiu, aiškiai skamba, tai cielas; o jei neturi aiškaus skambesio, tai kamė-norint turi būti plyšęs ar kiauras. Geresni už galastuvus yra naždakiniai ratai ar galastuvėlei, nės greičiaus ir plyniaus galanda.

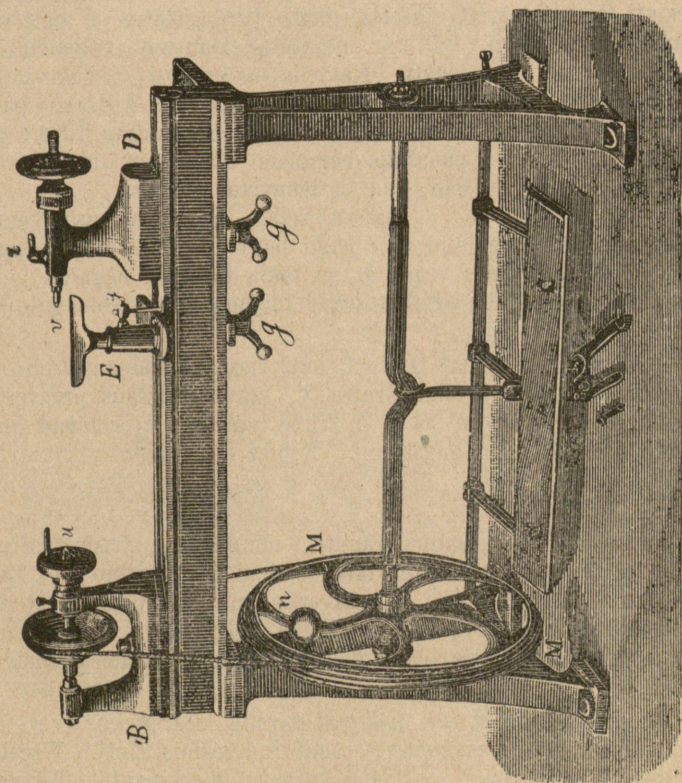
Marmuras visūmet reikia vilgyti alyvą, kuri turi būti medinė, kaip šitai: provansiskė (grudinis aliejus tam tikslui visai nederą). Dar geriaus bus, suvilgius marmurą glycerinu, sumaišytu su vandenimi. Pabaigus galasti, reikia tūjaus pat nušveisti, t. y. nušlūstyti marmurą: jei paliktum nenušlūstyta, jis apsivels. Geresni už marmurą yra užrubežiniai šliporėliai vadinamieji vieni: „Elštein“, kiti „Arkanzas“, kiti vėl „Mississipy“. Šiūdu pastarūju yra visugeriausiu, norint penkis kartus brangesniu už paprastąjį marmurą.

Karnizubliai, briaunubliai ir visoki kreivi geležių ažmenis galandasi ant tam tikrų kreivų galastuvėlių ar tekėlų; tų

neturint, galima, iš bėdos, pirmiaus pagaląsti su pielyčia, paskiaus pajėmus bedantę pielyčia, patepus alyvą ir apibarsčius naždako pulveriu, nuplyninti ašmenis. Atsiradus ilgainiui ant marmurų ir galąstuvėlių (mažųjų, smulkiųjų) dūbelėms ar bryžiams, reikia jie pataisyti šiteip: ant lygios geležinės plytos pabarstyk galąstuvo smulkausiais miltais arba naždaku ir trink marmurą. Neturint geležinės plytos, galima nulyginti ant galąstuvo.

§ 6. Tokarnia.

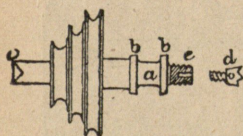
Tokarnia praverčia kiekvienam staloriui; be jos negalima apseiti geram dailidei. Ant p. 94 parodyta tokarnia prideranti

P. 94.

prie pigiųjų bet vienkart ir geresniųjų rūšės. Staklės ažuolinės, dėl stiprumo suveržtos šrubais su muterkomis. Viršus kad nenusibraižytu ir nepagestu nustatymo teisingumas, kraštai nū vidaus pusės apsideda geležimi storai liki $\frac{1}{4}$ colio, priveržiant šrubeliais. Viršus reikia kad butu labai teisingai nulygintas ir kiaurinė per visą savo ilgumą lygiai vienoda.

Ant viršaus regime tris svarbiausias dalis tokarnios: **stanau-nąją įveržtuvę B**, **parankį E** ir **pastumamąją įveržtuvę D**. Ašelė stricui antmauti ir buksvos turi būti teisingiausiai nutekintos ir teisingiausiai nustatytos (retas kalvis tegali gerai nutekinti ir nustatyti). Ašelės galas turi gvintus **e** patronui antsukti (veizdėk p. 95.) ir gvintūtą kiaurinę tridančiui **d** įsukti. Kaklelis **a** guldosi į buksvą, jis turi dvi briauneli **b b**. Antrasis galas šaelės **c** turi dūbelę bėgunėliui įtilpti; ant panašiais bėgunais dirbasi ir didžioji rato ašis, kad jų lengviaus suktusi.

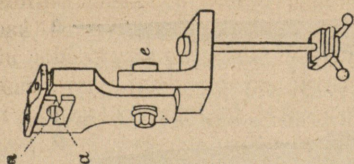
P. 95

Buksva reikia kad butu visai lygaus didumo su ašelės kakleliu (**a**): jeigu bent truputėlį bus didesnė, tūjaus ašelė sukdamos virpės ir su tokią tokarnią negalės gerai tekinti. Teip-pat pridera pasakyti ir apie idėjimąntrojo ašelės galo (**c**).

Pastumamoji bobikė **D** turi būti visai lygaus augštumo su stanaunąją **B**. Per ją eina šrubas **v**, kurs iš viršaus prisiveržia šrubeliu **z**. Ašelės centras **u** ir šrubo centras **v** reikia kad butu teisingiausiai tū pačiu augštumu. Bobikė **D** prisiveržia ant vietos muterką **g**.

Parankis **E** su pagalbą ragūtos muterkos **g** prisiveržia ant tinkamojo atstumo; viršutinė dalis išimauna į apatinę dalį, kuri yra kiauru viduriu; šrubu **y** prisiveržia ant tinkamojo augšt mo. Ant parankio pasiguldo kaltas laikę tekinimo. Parankis jų arčiaus prisitraukia prie tekinamojo medžio, jų geriaus tekinti.

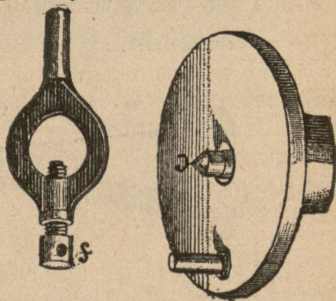
Didysis tekinis **M** turi tiek pat ravelių kiek stricas (v. p. 95) Švininė burbulė **n** pasmagina, pastiprina tekinio siutį. Užpaka-lyje regime lentyną **l** pasidėti kaltams betekiniant. Tekinant

P. 96.

Patronas ant p. 97 su kamantais dera įveržti metalams arba ir medžiui tūkart kai reikia stipro įveržimo prie ilgų daiktų tekinimo. Galą tekinamojo daikto įdeda į kamantų kiaurinę, priveržia šrubu **f**. Centrą **c** įkiša galan tekinamojo daikto. Vartojamasis budas aiškus.

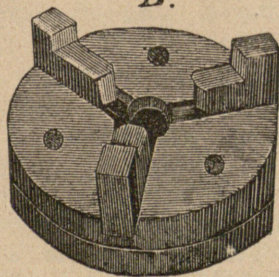
ilgus ir laibus daiktus, pravevi paramtis (v. p. 96), kad tekina-
masis daiktas nevirpētu. Kiaurinė
a galima praplėsti ir sustumti;
augštumą nutaiso šrubas **e**.

P. 97.

B.

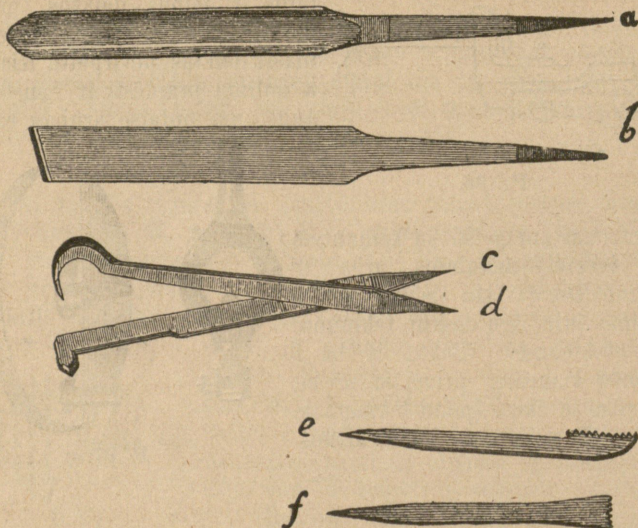

P. 98.

f — šrubams tekinti.

Prie kiekvienos tokarnios reikia turėti čuguninį patroną (v. p. 98. A.) į kurio vidų įkalama medgalis, tekinant kiaurūsius vidurius įvairių indų (bliudelių, abrinaičių, muilinyčių, penalų ir t. p.) Daug geresnis yra kumštinis patronas, kurs suveržia tekinamąjį daiktą iš vieno galo trimis ar keturiais kumščiais (v. p. 98. B.)

Če parodome nekurius reikalingesniūsius tekinamūsius padargus. Ant p. 99. **a** parodo pusapvalį kalną, su kuriū pradeda tekinti, it abliūti šarpubliu; **b** — iškypą kalną, su kuriūmi nulygina apvalainius; **c** ir **d** — tušties viduriams išskaptūti; **e** — muterkoms, ir

P. 99.

Prie tekimo nereikia didelio mokslo, bet reikia tiktai pripratimo. Todėl nei mes nebeužimsime kniugeleje vietos pamokymais kaip tekinti; nes kiekvienas dailidė prisistebėjęs su atidė į tokarnios sąstatą ir padargus, sugebės tekinti, o ilgainiui pripras šarpiai ir dailiai dirbti.

A. Dailidė.

Keidošių Onute.

Parašė Savasis.

(Tąsa.)

Vienog Onutes kalba neliko be inspudžio, ir turėjo svarbesnias pasekmes, ne kaip tai galima butu mislyti. — Tarpu Keidošių daugiau jau Vincų Vincas nebuvo pavyzdžium netikelio, norints prabaščius ir toliaus ant jo barėsi. — Po vakacijų sunus Keidošių Vincas dėlto atsidurė kliasosė. — Dėl Onutes tai buvo didelis nūbūdis. Neteko ji dabar su kūm vasaros laikę begioti po pievas, su kūm rudens metę po sodną obūlius rinkti, laukūšę voratinklius vaikyti. Tiesa, turėjo ji da brolij, bet tas buvo jau suaugęs ir rupinos apie

darbus, o ne apie vaikiškus žaislus; turejo ji seserį, bet ta buvo parmaža. Įpač tapo Onutei nubodu, kada atėjęs žiemos laikas pridengė sušalusią žemę baltu sniego patalu, kada išnaikino visą jos linksminantį puikų vasaros parėdą, o šiaurus šaltys kada rustaudamas vėjais varė iš plataus lauko į augštą ruimą gričios.

— Mamulia, leisk ir manę mokyties! — prašės syki Onute motynos.

— Ugi jau ir tu nori mokyties? — paklausė motyna mesdama linksmai akimis ant savo dukrelės.

— Neteip noriu mokyties, kaip namie nubodu, — atsakė Onute. Mokslinyčioje esti daug mergaičių; su jomis gali pasibovyti, pasišnekėti . . . Andai pasakėjo Bernienė, jog Bielskų Jonieškaitė jau mokinasi.

— Ji, Onute, namie mokinasi, — atsakė motyna. Mat, tėvai nori ją namie pirma ant maldakningių išmokyti melsties, Dievą garbinti, o į mokslinyčią, tai da nežinia, ar leis, ar neleis.

— Tai ir namie, mamulia, tegul nors namie mokytu!

— Gerai, gerai, dukrelė, — aš pašnekėsiu su tėvu.

Ir tiesa, da tą pačią dieną Keidošienė pranesė tėvui apie Onutes norą. Per ką nū šitos dienos už nedėlią vyresnysis Onutes brolis Motiejus ėmė ją mokyti ant kningų.

Didelę Keidošiai sulaukė pagūdą nū jauno kunigo kamendoriaus, kada tas atvažiavo po metų pas jūsius kaledodamas. Vincas mokintinis paklaustas apie poterius, prisakymus ir apie Švento Rašto pradžia nekamę nepadarė klaidos, atsakydamas kunigui gražiai lietuviškai . . .

Onute ir gi pasigirė netik skaitymu ant maldakningių, mokėjimu poterių ir prisakymų, bet ir raštu.

— Keidošiau, — pratarė kunigelis viską išklausinėjęs, — kaip matau, tu netik dievobaimingai, bet ir išmitingai vedi savo vaikus. Dūk Dievė, kad ir kiti sektu tavo pėdomis, pradėdami pirmiausei nū Dievo. —

— Sekiūsi, kunigeli, kiek galėdamas, — tas atsakė, — bet ne viskas yra mano valioje.

— Tiesa, tiesa, — pertraukė Keidošių viens iš vežėjų kalėdos, Škeredeluikas, — ne viskas tėvų valioje. Ot,

netolie einant, Vincų Vinco tėvas koks gražus žmogus, o vaikas paklydelis, bedievis

— Cit, Škeredeluikė, — sutramdė kunigas jį. — Neapkalbėk vaikyną! Svietas tankei neteisingai žodį numeta ant žmogaus. Jeigu nori jau šnekėti ką pikta ant Vincų Vinco, tai parodyk nors arba jo darbus, arba piktus jo žodžius. —

— Ką čė, kunigeli, da rodyti; jis visiems žinomas bedievis

— Aš, vaikeli, — atsiliepė nesiliaudamas kunigas — nekartą mačiau jį besimeldžiant, ko bedievis nedaro, dėlto liaukis velyk ir neapkalbėk, kitaip mudu susipiksiva.

Keidošius džiaugės iš to, jog jį kunigas pagirė, bet nemažai džiaugės ir iš to, kad kunigas užstojo už Vincų Vinčą, kurį mylėjo netiktai kaipo artimą, sąsiedą ir giminę, bet ir kaipo gerą žmogų. — Dėlto mielai užklausė ir rodos kunigo leisti Onutę toliaus į mokslą. Apie šitai kalbėjo jau ir be to Keidošiai ir kalbino savo tetą, gyvenančią miestę, priimti Onutę ant kvateros. — Dabar vienog po pakurstymui kunigo šitos šnekos tapo drąsesnėmis, ir Onute po vakacijų draug su Vincu nukeliavo į miestą mokyties. —

Pirmus metus rupinos Keidošiai družiai apie vaikus, įpač apie Onutę. — Antrus metus neva mažiau, bet iš teisybės kalbant ir antrusė metų Keidošienė labai džiaugės, kadą jai pasakė, jog Onute miesto mokslinychią pabaigė ir jog negrįš daugiau į aną. —

— Tegul ją Dievai, tą miesto mokslinychią! — kalbėjo moteriškė, — aš visą laiką buvau, kaip koją įkirtus.

— Ar tai tu nesidžiaugi, mama, nė iš pagirimo ir dovanų, kurias gavo Onute, baigdama mokslinychią? — klausė Motiejus.

— Ką čion, vaikeli, džiaugsis, kadą visą laiką širdis nerimstanti buvo.

— Na, cit, motyn, — pratarė Keidošius, prisidėdamas prie šnekos. — Dabar galėsi susiraminti. Onutei laikas pradėti pratinties prie darbų, tai jį tolidžio bus dabar po tavo akių. — Tik ar tu žinant, vienas dalykas pradeda man rupėti, — sveikata jos ne parvirš dykta.

— Tiesa, — atsakė ant šito ir Keidošienė.

— Tai-gi matai, — traukė toliau Keidošius, — leisi dabar ją prie darbo, baisu, — bematai apsirgs ir ant viso amžio bus prapūlęs iš jos žmogus.

— Tai, tėvai! — atvertė Keidošienė, — prie namų visokio darbo randas; galima tokiai pataikinti ir lengvesnį koki darbėlį. —

— Galėt' gali, bet jeigu pataikinsi syki, antrą bematai ir pasklys paskalas, jog išlepita mergyščia. O kur paskui dėsi, kaip gaus įžodį? —

Prietaismūta gyvastis nemažai slaptų savyje turi; didelė daugybė atsitikimų prietaismūtos gyvasties nesuprantama, neištyrinėta ir didžiausių mokytų paskutinių gadynių. Tarpu tokių paslėptų atsitikimų randas ir ugis žmogaus. Dėlko viens žmogus auga didesnis už kitą, dėlko auga greičiau, dėlko greičiau subrensta, — ikšiolai nežinoma tikrai, nors padaryta jau nemažai visokių hipotezų, tarp kurių žinomas dalykas, hipoteza sekimo tėvų pirmaisiai stovi.

Onute ir augo ir brendo vargiai; budama trylikos metų nurodė ne daugiau, kaip mergyščia dešimties, arba jau daug, daug vienūlikos metų. — Motyna kalčią vertė ant prasto valgio pas tetą miestę ir ramino savę viltimi, jog par vakaciją atsigriebs mergaitė ir taps umai kitokia; bet perėjo ir vakacija, o Onute kaip buvo menka, teip ir liko; ak, neva truputį paaugo, bet pajiegu nepribuvo. —

— Palaukk, mama, — nesykį kalbėjo Onute besirupinčiai motynai, — ateis laikas, atsiras ir vėkos (sylos.)

— Bet dabar, dukrelė, kaip buti? — klausė motyna savo žaru. — Dirbti tu per silpna, ganyti jau sarmata...

— Tai leisk manę, mama, į miestą da pasimokinti.

— U-gi kur tu ten dabar, vaikeli, mokysiesi? Ak jau tu mokslinyčia miesto pabaigėi.

— Ten, mamulia, pas vieną ponią ant bažnytinės ulyčios (gasos) mokinos pernai kelios mergaitės visokių darbų: mezgimo, išsiuvinėjimo... O aš mamulia, da gal ir visokio virimo pramokčiau.

— Ar ji brangiai už tai ima? — paklausė Keidošienė debtelėjus akimis ant Onutes.

— Aš to, mamulia, negaliu pasakyti, nes tos mergaitės, kurios pas ją mokinės, buvo tai jos gimines...

— Na, tai, vaikeli, apie tokį mokinimą nėra nė ką mislyti: ji tau ne gimine, — nutarė Keidošienė ir tūm pasibaigė šneka.

Tiesa, šneka tūm pasibaigė, bet užmesta Onutes mislis likos motynos omenyje ir tolidžio su naują pajiegą kilo augštyn, nors ir dručiai tremema. Ant galo, neiškentė Keidošienė nepakalbėjus su patim, kurs pažino ir patį minėtos ponios ir ją porą sykių matė.

— Tai, motyn', išmintingi ir labai godojami žmonės buvo, ir mūsų duktė patekus pas šitą ponią apart naudos dėl savęs nieko daugiau nerastu, — kalbėjo Keidošius pačiai. — Tik ar priims ir priimdama kiek už tai prašys, ot kamę visa bėda? —

Sutarė tėvai pakolaik Onutei nieko nesakyti, kad nesu-
vylioti mergaitės, o nuvažiavus į miestą surinkti artimesnias žinias. Žinios pasirodė niekam vertos. Pas ponią ant bažnytinės ulyčios gyvena par tris metus kelios mergyščios iš jos giminių. Dvi iš jų apart to mokinios miestinėje mokslinyčioje, o pas ponią tik priestolį turėjo; kitos gyveno sau tik teip, — mokinios muzikos, darbelių visokių. O teip mokslų mokyti poniai, kaip ir kitiems neturintiems skirto ant to daleidimo, buvo uždrausta. Gavęs tokias žinias Keidošius ir ranką mostelėjo. Bet Keidošienė tur but sekdama nutarimą: kas sunku, tas gardu, — įpač užsispirė išpildyti savo užmanymą. Gal outi, jog ant šito ją paskatino miestines tetos žodžiai, kuri ponią visomis pusėmis išgirė: ir išmintingą ją rado, ir dievobaimingą, ir gerą gaspadinę . . .

— Pas tokią ponią Onute pabuvus mokėtu ir žmogų priimti ir su jūm apseiti, — antrino Keidošienė pačiam Keidošiui, kol ant galo neprišnekėjo važiūti stačiai pas ponią dėl pabaigimo ar šiokio ar tokio šitos mislies.

Lietuviai viską negreitai daro, o Keidošius, gryno kraujo lietuvis, negalėjo skirties nū kitų ir šitamę dalykę, dėlto kol prisirengė išpildyti norą pačios, praslinko apščiai laiko, — ponia spėjo dasižinoti nū miestinės Keidošių tetos apie jų užmanymą ir didelį norą jo išpildymo, ir pertai, kadą Keidošius, atkeliavęs į miestą pas bažnytinės ulyčios

ponią, ėmė ilgai rengties išguldyti poniai, ko jis atvažiavo, ta nelaukdama galo jo prierangos atsakė.

— Širdelė mano, oto aš jusų norą turiu pagirti ir mielai jį išpildyčia.

Bet ir pats suprasite, jog tai negalimas dalykas. Man uždrausta mokyti, kaip uždrausta visiem bė daleidimo vyriausybės. Jeigu aš paimsiu jusų dukterį pas savę ir imsiu mokyti, tai prie manęs prisikabins valdžia. —

Na, tiesa! — atsakė Keidošius tikdamas ant žodžių, onios.

— Poniutia, — paskubino pertarti vyrą Keidošienė, — ak niekam valdžia neuždraudžia turėti gričinę mergaitę dėl lengvo patarnavimo. Tegul musų Onute bus pas jus už tokią gričinę mergaitę. Jūs mums galite išdūti ir raštą nū savęs, jog kaipo tokią imate ir algą apsiimate mokėti. —

— Kokią algą, širdelė, aš nesuprantu? —

— Alga, poniut, bus parašyta dėl visoko. O iš tikrųjų apie jokią algą negali būti nė kalbos. Ne ponia mokėsi Onutei, tik mes mokėsime poniai už jos mokinimą, už laikymą. —

— Oto teip. Oto dabar lig pradedu suprasti....

— Apie algą raštę reikia paminavoti, kad nesakytu, jog ponia mokini. Nors, tiesą sakant, ponia ir nemokysi jokių mokslų, tiktai darbų ir apsiejimo, — ko nė valdžia nedraudžia. —

— Oto tiesa! Uždrausti mokyti darbo ir apsiejimo butu vistiek, ką uždrausti pasakyti vaikui, kad jis nosį nusivalytu. Oto kol da tokio uždraudimo nėra.... tai vežkite pas manę savo dukterį! Oto, tiesą pasakius, aš gyvenu viena ir pertai tankiai man ir nubodu buna be gyvos dušios esant. Oto vežkite! —

(Toliaus bus).

Kaip Vargaitis pavirto į vagį — razbaininką ir nukeliavo į Sibiriją.

Apysaka. Parašė *Dédé Atanaxas*.

(Tąsa).

Vargaitis parsivedęs savo sunų namon iššveitė jam dar vieną kartą kailį ir paleido grįžti atgalios prie bandos. Jonukui bešvietant kailį visai degtinė iš galvos išgaravo ir tėvo nuplaktas spruko kūgreičiausei prie savo bandos ir prie savo draugu. Sugrįžęs į ganyklas paregėjo, kad jo draugai buvo dar ne visai [nū] degtinės išsiblaivėję ir vienas išsitiesęs po medžiu dripšėjo ir knarkė, kitas tai vėl vadalojosi ir liežiuvi vos apsukdams skrabino ant kitų savo draugu. Tasai kailio išengimas buvo pamokslu netikt Jonukui, bet ir jo draugams: ateinančiamę laikę jie buvo atsargesni, degtinios gerti į karčiamą jie neb'ėjo, bet parsinešdavo į mišką ir če tai savotiškai ir be baimės „paulevodavo!“

Vasara paslinko, pasirodė rudū su visomis savo darganomis ir lietais. Gaspadorei savo bandą suleido į tvartą ir piemenis buvo jau nebereikalingi. Jonuks kaip paprastai sugrįžo pas tėvus, bet šį metą dar mokytesnis: išsimokino pipkę rudyti, degtinę gerti ir drąsiau vagišauti. Tėvas visus Jonuko blogus papratimus stėngės panaikinti: pipkelę rodos nevieną į kakalį ikišo ir sudegino, o pačiam rudytojui peisus aprovė ir išakė daugiau „nekurinti,“ bet pripratimas kaip sako, antras prigimimas, teip ir Joniukui vieną pipkę sudeginus jis pasidirbo antrą, o rukė į kampą kur pasislepęs. Su vagystėmis Jonuką sučiūpti tėvui buvo sunkiaus. Tėvai aiškei žinojo, kad jų sunus kada-ne-kada pavagišauja, bet patįs nors buvo neturtingi prie vagyščių nėkadės neprisidėdavo ir savo vaikus mokino vagystės saugoties kaip ugnies. Kada Jonuks parnešdavo kartais motynai nū gaspadoriaus pasivogęs dūnos papentį (kampelį), tad motyna atsakydavo: „Jonuk, Jonuk ar žino apie tą gaspadorius arba gaspadinė, kad tu man aną dūną nešioji, juk svetimą daiktą vaginėti yra griekas!“ Ir kuri motyna arba tėvas teip gražei savo vaikus mokina? Tėvai, kurių vaikai svetur tarnauja daugiausei išleisdami nū savęs

vaikus, sako: „Joneli arba Jūzeli, tu pavogęs nū gaspadoriaus puskepaleį dūnelės parnešk mums, juk tu žinai ir matai, kad mes biedni esame.“ Ir Jūzuku arba Jonuku velkia gaspadorių dūnelę savo tėvams; rytą metą išvarydami bandą jis šveičia nū kepalo dūnos abišalą (abraką) kaip kamantą, buk sau ant priešpusryčio, po pusryčių vėl tą patį daro dėl priešpiečio, o ant pavakarės vėl kad režia dūnos abišalą kaip pavalką ir buk tai jis dėl savęs, o ištiesų tai siunčia arba nuneša visus tūs dūnos abišalus savo tėvams. Neteip darė Jonuko tėvai: baudė savo vaikelius už kiekvieną jų blogą darbą ir mokino gero, bet — skundės — turi būti pikta dvasia buvo įlindusi į Jonuką, kurs vien tėvams ant keršto atbulai darė.

Vieną kartą žiemos laikę parbėgo iš miestelio Jonuks užilsęs, užlipo ant triobos ir toje pačioje minuteje tarsi kirstė-nukrito ir atsistojo prie šilto kakalio su kitais vaikais; tik nei iš šen nei iš ten prasiveria triobos duris ir įkiša savo barzdą žydas.

— Ai-vai, ai-vai kaip aš užilsau, šveblavo žydas alsūdams ir, rodydams su pirštu ant Jonuko, tarė: ai-vai tas vaikas man iš kromelio ką tikt dabar peilių tuziną pavogė, ai, atidūk tu man, aš tav į sudą padūsiu, aš tau į turmą pasodinsiu, ai-vai man tokia iškada ai, ai ai . . . tu vagis!

Jonuks paraudonavo, atsitraukė nū kakalio ir tarsi bėgti norėdams baimingai tarė:

— Ką tu, žydė melūji? kas regėjo, kad aš pavogiau?

— Oi, mano Sore regėjo, mano vaike regėjo, visi žmonės regėjo, kalbėjo vis dar užilsęs žydas.

Jonuko motyna atsisėdusi ant sūlo pas kakalį verpė vilnas ir išgirdusi žydo reikalavimus ir sąprotaudama apie Jonuko kaltybę nuleido ir rankas ir nė pati nepasijuto kaip išsidaužė iš krutinės gailėstingas ir gedulingas balsas:

— „Jonuk ką tu tai padarei?

— Aš, mama, nėko nežinau, teisinosi Jonuks.

— O žydas biškiuko atsigavęs vien baugino Jonuką.

— Tu, latre, atidūk man peilius! aš tavę į sudą apskūsiu, aš tavę į „turmą“ įkišiu! ai, ai man tokia iškada!

Motyna užsėdo ant Jonuko ir norėjo, kad Jonuks pats prisipažintu prie vagystės ir žydui peilius sugražintu, bet Jonuks nėjokiu budu nenorėjo prisipažinti prie savo pikto darbo ir pradėjo ant galo verkti.

Vargaitiene regėdama, kad Jonuks verkia ir abėjodama vėl apie jo kaltybę užsipūlė ant žydo, kad jis rasi neteisingai ant jos sunaus užpuldinėja ir aną vagina. Žydas šiek-tiek nusiraminęs pradėjo pasakoti kaip Jonuks ano peilius pavogė.

— Niu pas man į kromą atėjo tas vaikinys, tarė žydas, — ir klausia: ar turi gerų peilių? aš atsakau: turiu! niu rodyk! aš rodžiau peilių cielą tuziną. Ar netur geresnių peilių? jis man klausia. Kodėl man neturėti? aš, palikęs tą, vaikiną kromelyje su peileis, įėjau į triobą geresnių peilių išnešti, niu, aš įeinu į kromelį ai-vai, nei vaikino, nei peilių! aš surikau: Sore! „a ganef hat die peiles gestohlen!“ niu, aš vyties paskui jam, niu ans kū tikt ipūlė į tą triobelę ir aš paskui jam. —

Iš to žydo apsakymo motynai pūlė į galvą mislis, kad Jonuks iš miestelio sugrižęs pūlė stačiai ant triobos ir tūs žydo peilius tenai galėjo paslėpti. Motyna nutverė Jonukui už rankos ir pradėjo tempti ant triobos; Jonuks priešinasi ir motynos vesdams nenorėjo pasidūti, bet motyna sušerė jam keletą „kuksų“ į sprandą ir sunelis verkdams kaip oželis užlipo ant triobos ir parodė motynai . . . žydo peilius į stogą įkištus. Vargaitiene paėmė peilius ir atidavė žydui, kurs džiaugdamos ir dėkavodams Vargaitenei, iškeliavo su savo peileis namon, o Jonuks regėdams, kad bus „plegų“, pūlė motynai po kojų, kad jam dovanotu ir apie tą atsitikimą nesakytu tėvui, kurio tadą namie nebuvo, prižadėdams daugiau nebevogti. Vargaitiene apipėšusi savo sunų prižadėjo apie viską tylėti ir ant to viskas užsibaigė.

Jonuks jau baigė 13 metus amžiaus; visų poterių ir prisakymų dar nemokėjo, spaviednės nevaikščiojo, na, o lietuviškai škaityti — apie tą nereikia ir klausti — nemokėjo, o ant savo sąžinės turėjo jau nevieną vagystelę, keikė ir piktžodžiavo vėl kaip senis, degtinę movė kaip

*) Sore! vagis peilius pavogė!

veršelis putrą. Ir kieno čė kaltybė, kad Jonuks toks paugo? Jonuko tėvai buvo tamsūs, neapšviesti, mokė savo vaikus ant gero kaip ir kiek galėdami, bet jų vaikas nuėjo kreivais keleis: pavirto į vagį, girtūklį ir keikuną. Kieno čė gali buti kalčia? Pažiūrėkite: nū ko visupirmu Jonuks išmoko keikti? nū ko ir iš kur išmoko degtinę gerti, pipkę rukti ir vagišauti? Atsakymas trumpas: nū piemenų, bernų, o rasiť ir nū pačių gspadorių! o kas jie yra? Tai įvairūs žmonių draugijos sąnarei. Ar jie priims atsakymą ant savės už Jonuko išmokinimą visų tų blogų darbų? Anaiptol! pasakys tikt: „tas Jonuks į ką pavirto: į vagį, į latrą, į paleistuvą, į girtūklį!“ nusistebės, galvą nulingūs ir viskas užbaigta.

IV.

Vargaitis savo sunų du metu dar atidavė pas gspadorių už piemenį. Jonuks augo kunę, bet ir jo piktybės kas metą augo ir didinasi ir nekurie jau pranašavo, „kad iš to vaiko nieko gero nebus.“ Kadą Jonuks sukako 15 metų amžiaus ir užstojo 16 metus, pristėjo prie ukininko Antano Titnago į Raudžių sodžių už pusbernį. Jonuks iš piemens tapo pusbernį; jo gyvenimo sąlygos visai parsimainė: iš piemens — tinginio pavirto į darbininką — pusbernį. Džiaugės ir patsai Jonuks, kad jis **ne piemū** bet **pusbernis**; džiaugės ir Jonuko tėvas, viena, kad jo sunus apturėjo didesnią algą, o antra mislyjo, kad Jonuks turėdams kitokį užsiėmimą parmainys savo nūmones, užmirš savo kudikystės nedorybes ir taps „geru ir išmintingu vaikinū.“ Bet ta tėvelio viltis buvo apgaulinga. — Antanas Titnagas buvo turtingas ukininkas ir skolijo kitiems pinigus. Apie jo turtus ėjo visokie garsai: vieni pasakojo, kad jis buk pinigus iškasęs, kiti vėl pasakojo, kad jam buk aitvarai (kaukai) piningų neša, protingesni sakė, kad jis pats piningus uždirbęs ir tt. Jonuks parėjęs pas Titnagą tarnauti, visu pirmu pradėjo šnipinėti, kur jo gspadorius piningus laiko, ir seilę varvindams suko sau galvą, kaip ir koku budu anūs galėtu nudžiauti.

Pabaigoje pavasario, kadą visi turtingieji ukininkai tepardūda javus, Titnagas sulygo su žydais 50 purų rugių.

Žydai davė Titnagai keletą rublių rankpiningų, o kitus piningus žadėjo užmokėti tada, kada „tavorą“ pristatys į miestelį. Titnagas ant to sutiko ir suseikėjęs grudus nuvežė ant dviejų purmankų į miestelį kaip buvo prižadėjęs. Antanas Titnagas, reikėjo vėl pasakyti, buvo ne iš tų ukinkų, kurie nuvežę grudus į miestelį parvažiuoja namon ir be piningų ir be grūdų, bet jis jau žinojo visas žydų „štukas.“ Žydai žinodami Titnago būdą, visupirmu rūpinosi užmokėti tą, kas buvo suderėta. Teip ir dabar atsitiko. Žydai piningus Titnagai sumokėjo, o jis savo bernams liepė grudus išpilti; sugerė paskui „magaryčias“ ir išbildėjo namon. Titnagas su Jonuku važiavo vienamę vežimę ir Jonukas regėjo kaip žydas gaspadoriui šimtinę mokėjo. Titnagas namon važiuodamas ir vežimę atsigulęs pradėjo snausti, o Jonukui par galvą pradėjo vaikščioti visokios mislįs kaip tą šimtinę iš gaspadoriaus kišenės galėtu išvesti. Jonuks prisišliedams prie gaspadoriaus šono, pradėjo graibyti apie jo kišenias tarsi kas-žin-ko jieškodams po vežimą, bet gaspadorius kniošterėjo iš miego ir Jonuks atitraukė savo ranką tarsi nū karšto kakalio; gaspadorius važiuodams vėl pradėjo snausti ir Jonuks savo ranką vėl atsargei partraukė par gaspadoriaus pašonę iki kelinių kišenios, bet tekinis užšoko ant akmens, ratai sujudėjo, subildėjo ir gaspadorius vėl atsibudo, o Jonuks savo ranką vėl atitraukė tarsi nū ugnies. Ant galo gaspadorius vežimę minkštai ant šiaudų atsigulęs smarkiaus užsnudo, o Jonuks iš pamažo ir iš palengvo įkišo savo ranką į gaspadoriaus kelinių kišenią, užgriebė piningų maišiuką ir . . . jo širdis užšalo, ba pamislyjo, kad teip gaspadorius iš miego atsibustu ir jam čiupt už rankos nutvertu; bet gaspadorius neatsibudo ir Jonuks vėl išpalengvo ir iš pamažo traukė . . traukė . . ir ant galo ištraukė piningų maišiuką. Jonuko širdis atsigavo; tūjaus maišiuką su piningais šmakšt įkišo į savo kišenę, surėžė arkliems ir greitai parbildėjo namon. Gaspadorius išlipęs iš vežimo įėjo į triobą, o Jonuks paliko laukę bekinkas žemyn arklius. Prasišalinus gaspadoriui, Jonuks išėmė iš savo kišenės piningų maišiuką, apčiupinėjo, apžiūrėjo ir įkišo į stogą. Gaspadorius įėjęs į triobą čiupterėjo sau už kišenios, bet, o nelaimė! piningų nebrado;

mislydams, kad jo piningai rasit vežimę iškrito, tūjaus nubėgo pas vežimą, išvertė po du-tris kartus visus šiaudus iš vežimo ir neradęs klausia Jonuko:

— Jonuk, man brač' nelaimė atsitiko! piningus pamečiau, ar tu neradai vežimę? buvo balzganas kiaulės puslės maišiuks

Jonuks sukrepė savo veidą ir tarsi nieko nesupraddams paklausė:

— Kokius piningus?

— Tai, kurius man Mauškis už rugius šendieną užmokėjo, kišau į kelinių kišenią ir dabar . . . nebrandu!

Jonuks galvą supurtino ir vėl atsakė:

— Ne, tokių pinigelių, tėveli, neregėjau, ak, tai iškada!

Titnagas išvertė dar vieną kartą visus šiaudus iš vežimo ir niekėo neradęs prisakė tūjaus Jonukui arklį pabalnoti ir lidosi raitas tū pačiu keliu lyg miestelio klausinėdams kiekvieno praeinančio ar nerado ant kelio jo piningų; nereikia jau sakyti, kad tasai Titnago žygis buvo bergždžias: jis po valandos sugrižo be jokios apie savo piningus žinios. Tūtarpu Jonuks, išjojus gaspadoriui piningų jieškoti, nusiziūrėjęs į visas puses, kad nieks jo neparegėtų, ištraukė maišiukę su piningais iš stogo, apčiupinėjo, atrišo ir išpalengvo suskaitė viso labo 120 rublių. Jonuks parskaitęs piningus nusidžiugo, ba tiek daug piningų jis nebuvo dar netikt turėjęs, bet ir regėjęs; tūjaus visus piningus sukišo atgal į maišiuką, užrišo ir vėl į stogą įkišo.

Parjojo gaspadorius namon liudnas, piningų neradęs. Titnagas nekaip negalėjo suprasti, kaip tai jam piningai iš kišenios galėjo iškristi, kadą jo kelinių kišenė buvo gili ir nekiaura. Titnago mislis krito ant Jonuko; jis atsiminė dar, kad namon važiuodams buvo užsnudęs, kad apie jį Jonuks tarsi graibės kas-žin-ko jieškodams, bet sakoma yra „savo ranką nenutvėręs, nasakyk vagis“, teip ir Titnagas savo ranką nenutvėręs Jonuką ant vagystės nenorėjo ano užkartą užpuldinėti ir vagimi vadinti, bet nusprendė Jonuką prižiūrėti ir laukti tolesnio laiko, argi jis su vogtais pats neišlys.

Praslinkus nekuriam laikui po to atsitikimo Jonuks iš bažnyčios nedėlvakaryje velai parėjo namon jau kaip sako „gerai į pakaušį imetęs“ ir parsinešė naują krominę su visokeis „dzindzeleis“ apkabintą pipkę. Tas Jonuko pasi-gerimas ir ta naujoji pipke tūjaus metėsi gaspadoriui į akis, bet gaspadorius ant to dar nėko nėvienam nesakė ir laukė kas su Jonuku toliaus bus. Antrą nedėlvakarį Jonuks vėl parėjo namon velai ir vėl į „pakaušį imetęs“ ir ant pilvo užsikabinęs parsinešė milžiniškos didybės lenciugą: kada tai visi iš jo pradėjo jūkties, jog jis ant to lenciugo prisirišęs kišenėje laiko bulvę ar cibulę (svogūną), Jonuks supykęs ištraukė iš kišenios laikrodelį ir pasakė: „ar jūs tokie kvaili esate ir mislyjate, kad aš cibulę turiu prisika-binęs, žiurėkite: laikrodis!“ Titnagas jau aiškei regėjo, kad Jonuks pipkę ir laikrodelį pirkto už jo pinigų ir galvojo tikt kaip aną galētu sučiupti su visais pinigais. Titnagas apsvarstęs visas aplinkybes nusprendė laukti dar vieno nedėldienio ir apie tą visą pasišnekėti su palicija. Kaip pirmiaus gaspadorei Jonuką negalėjo išvaryti į bažnyčią šventdieneis teip dabar atėjus nedėldieniui Jonuks veržėsi į bažnyčią. Titnagas apie savo nelaimę ir jos tariamąjį kaltinimą pranešė uriadnikui, kuriam keletą rublių į delną išpraudęs prašė, kad Jonuką areštavotu ir padarytu pas jį „abyską“. Atėjo nedėldienis ir Jonuks išsiprašė gaspadorių, kad jis išleistu į bažnyčią: buk spaviednės noris eiti. Gas-padorei išleido jį iš namų. Jonuks visupirmu nukeliavo pas savo tėvus, bet tenai neilgai trukęs nuėjo į miestelį ir susitiko su savo pažįstamais ir draugais. Jonukui pinigų yra: na, ką-gi reikia gerklę pavilgyti! Jonuks įėjo į Jan-kelio karčiamą ir paskui jo sumarmėjo visi prietelei; išsiėmė „šnapses“ buteliuką, pasistatė keletą butelių alaus ir girsnoja sau kaip senei; užsidegė Jonuks gražiąją pipkę ir leidžia dumus iš burnos tarsi iš kamino. Jonuko draugai stebiasi ir širdyje pavydzia jam tokios gražios pipkes, to laikrodelio, o labiausei to lenciugo, kurį Jonuks ant pilvo užsikabinęs tyčiomis rodo ir pūšiasi. Ak, kaip Jonuks gražei išrodo! nevienas atduksavo ir seilę rydams žiurėjo į Jonuką. Bet girsš atsiverė duris: įeina uriadnin-pas ir Titnagas. Jonukui šiurpulei parbėgo par visą kuną,

užraudonavo, nusiminė ir norejo laukan sprukti, bet uriadninks priėjęs prie Jonuko ir atsikreipęs į Titnagą paklausė:

— Tas yra Tamstos tariamasis vagis?

— Teip, tas, užtvirtino Titnagas.

— Rodyk tūjaus piningus! rėkė balsu uriadninkas.

— Aš nėjokių piningų neturiu! teisinosi Jonuks prieš uriadninką virpėdams tarsi apusės lapas.

— Tu piningų neturi! a a .. dūsime mes tau! baugino uriadninks jam kumstę po panosę pakišęs vien rekė:

— Rodyk šen piningus!

— Aš neturiu — buvo atsakymas.

— Tu pavogei Titnago piningus!

— Aš nevogiau, teisinosi Jonuks akis nuleidęs.

— Na, palaukk, tu vagiliau, dūsime — mes tau! gandino uriadninkas Jonuką ir pliaukšterėjo Jonukui į žandą.

Jonuks nutvėręs savo žandus abiem rankam, sukrito ant žemės ir balsu pradėjo verkti. Uriadninks regėdams, kad Jonuks gerūju nenori piningų rodyti, pasiguldė su pagalba Titnago aną ant žemės, pradėjo abudu Jonuko kišenias smaukyti ir beregint Titnagas antsigreibė kišenėje kas-žin-ką kietą ir slydų, traukia laukan, žiuri: ano senasis puslėtasis piningų maišiuks.

— Radau! radau! iš džiaugsmo sušuko Titnagas.

Uriadninks pažiūrėjo su pavydu į Titnagą ir jo piningų maišiuką, kad ne jis terado ir Jonukui sumesdams į pakaušį keletą ypu, tarė:

— Matai „padlec“, patsai nerodė piningų! dūsime tau vagies šmotas!

Uriadninkas su Titnagu visupirmu akyvaizdoje liudytojų suskaitė rastus pas Jonuką piningus, kurių pasirodė viso labo 95 rublei su kapeikomis, drąsei atsiliepė:

— Tamsta tus piningus dūsi man!

— Kaip tau? žiurėjo Titnagas plačiomis akimis į uriadninką.

— Man reikia asesoriui pristatyti vagį ir pavogtus piningus, aiškino uriadninkas

— Vagi atidūdu, bet piningų nedūsiu, priešinosi Titnagas.

Įsimaišė į tą tarpą žydas, kurs Titnagai į šoną kumščiodamas ir į ausį šnibždėdams, tarė;

— Ai, „panie Titnag“, dūk anam tris rublius! dūk! juk tai ano pelnas!

— Eik tu žydė, po velnių! jau tris rublius daviau, ko jis benori? tarė pusbalsiu Titnagas į žydą atsisukęs.

Uriadninkas regėdams, kad jis daugiaus „gešefto“ nebepadirbs, sutiko ant to, kad piningus paims pats Titnagas, o jam išdūs kvitą, kiek ir prie kokių aplinkybių jis yra piningus paėmęs. Titnagas už tą dar uriadninkui pastatė degtinės butelį ir alaus gorčių. Uriadninkas iškratęs dar vieną kartą visas Jonuko kišenias ir atėmęs nū jo pipkę ir laikrodėlį suvisu lenciugu sustatė akyvaizdoje liudytojų „protokolą“ ir parsivedęs Jonuką namon įkišo ant poros valandų į „šaltąją“ pasišildyti, o paskui su gelizineis apkalės pristatė par dešimtininkus asesoriui, kurs vėl regėdams, kad Jonuks pas savęs nebeturi nei kapeikos, aptaisęs dar jam kumstemis žandus, su atsakančiu „raportu“ nubildino Jonuką į pavietavo miesto kalinį kaipo vagį. Če Jonuks turėjo pažinti pirmą kalinio „mokslą“, kolaik jo byla (prova) bus.

V.

Jonuks jau išbandė uriadninko „šaltąją“, asesoriaus „cypę“, o dabar įkliuvo į kalinį, kurs ant jo padarė didelį įspudį. Nebuvo jis dar savo amžiuje kalinio regėjęs, kurį jis nekartą savo vaidintuvėje parsistatė tai paveikslę pragaro, kuriamę kaltininkams užlieja smalą už apykaklės ir maitina šunies padvėsusio mėsą, tai tokią vietą, kurioje kaltininkus prie štulpo prisirišę kas-dieną pėria ir dybavoja, o valgyti tedūda tikt mėnesyje vieną kartą. Ta viena mislis apie ateinančias kančias spaudė jam širdį ir ant galvos šiaušės jo plaukai. Atvedė jį pas kalinio duris. Jonuks paregėjęs stovintį su šaudyklę kareivį; šiurpulei parbėgo par jo visus kūno sąnarius ir mislyja:

„Ak, Dievė! kas manę pamokino vogti? tegul buna pra-keikta ta valanda, kurioje aš išmokau vogti!“ Kalinio tarnai paėmė Jonukui už rankos, atverė duris ir įstumė į kalinį. Jonuks atsisuko, apsižiūrėjo kaip avelė į avinų

tvartą įleista: pustamsi trioba, langai su gelžinemis krotomis uždėti, kokie tai jūdi ir nepažįstami žmonės vieni vaikščioja, kiti „ant narų“ guli ir sėdžia.

— Jonuk, ar tu če? atsiliepė tarsi pažįstamas iš kerčios balsas.

Jonuks akis išpletė ir žvilgterėjo į tą pusę, iš kurios balsas nusidavė.

— Ka, ka, ka, avine! eikš šen! nusijukė kerčioje.

— Ana ve! Juzuk ar tu če? išsimušė Jonukui tarsi nenorint iš krutinios balsas.

Buvo tai Juzuks Vagiščauckutis senas ir pažįstamas Jonuko draugas, su kuriūm kitą — kartą bandą ganė ir su išpjautais iš gaspadoriaus ir berno sermėgų guzikais mainė ir graijo, Draugai pasisveikino ir iš vienas-antro pasidžiugė. Kiti „arėstentai“ žiurėjo ant savo naujo draugo ir jam į petį tepšnodami, tare:

— Na, tu avies galva, už ką papūlei? mūsų draugystę? sakyk savo vargus — bėdas, o mes pažiūrėsime, ar bus iš tavęs „geras vagis?“

Ant žodžio „vagus“ Jonuks paraudonavo ir susigėdo, bet jam draugas pridavė stiprybės sakydamas: (Toliaus bus).

Naudingi pamokymai.

Alyva kad negestų. Supylus alyvą arba aliejų butelin, reikia ant viršaus antpilti gryo spirito bent per colį ir užkišti gerą korką.

Karštymetėje pienas kad greit nerugtų, reikia įdėti keletą lapų krieno.

Žuvis kaip galima užlaikyti ilgai gyvas be vandens? Žuvis ir ledaunioje greitai genda. Verta pabandyti sekanti tarpą: gyvą žuvį aplipyk visą šlapiu riebum moliu ir padėk ant ledo ledaunioje. Sako, teip apmarinta žuvis par keletą mėnesių užsilaikanti gyva: nujemus molį ir įdėjus vandenin, atsigaivinanti. Šitas tarpas esąs vartojamas kitajiečių.

Ar švieži kiaušiai, pažinti galima sekančiu tarpu: ketvirtą dalį svaro druskos (=8 metai) ištirpink kvartoje su trečdaliu vandens. Įmerk kiaušius: visušviežieji nigrims tūjaus ant dugnio; kurie nebėra visai švieži, tie negrims ant dugnio, bet nei ant viršaus neišplauks; pagedusieji pluduriūs ant viršaus.

Kalendorius ant kovo mėnesio.

Saulės

Užtekėjimas ir nusileidimas ant Varnių padangės.

Dienos.	Užtekėjimas adyn. min.		Nusileidimas adyn. min.		Dienos ilgumas adyn. min.		Priepūlančios šventės.
1. Utar.	5	7	6	53			
2. Ser.	5	5	6	55			6. Verbų nedėlia.
3. Ket.	5	2	6	58			
4. Pet.	5	0	7	0	14	0	13. Velykos.
5. Sub.	4	58	7	2			
6. Ned.	4	56	7	4			23. Šv. Jurgio Kan- kintinio — Lie- tuvos Patrono.
7. Pan.	4	54	7	6			
8. Utar.	4	51	7	9			
9. Ser.	4	49	7	11	14	22	
10. Ket.	4	47	7	13			25. Šv. Morkaus Evangelisto.
11. Pet.	4	45	7	15			
12. Sub.	4	43	7	17			
13. Ned.	4	40	7	20			Baltas pastinin- kas.
14. Pan.	4	38	7	22	14	44	
15. Utar.	4	36	7	24			
16. Ser.	4	34	7	26			Maldos su pro- cesija, idant Dievas sergėtu mūsų ligų ir visokių nelaimių.
17. Ket.	4	32	7	28			
18. Pet.	4	30	7	30			
19. Sub.	4	28	7	32			
20. Ned.	4	26	7	34	15	8	
21. Pan.	4	23	7	37			
22. Utar.	4	21	7	39			
23. Ser.	4	19	7	41			
24. Ket.	4	17	7	43			
25. Pet.	4	15	7	45	15	30	
26. Sub.	4	13	7	47			
27. Ned.	4	11	v	49			
28. Pan.	4	9	7	51			
29. Utar.	4	8	7	52			
30. Ser.	4	6	7	54	15	48	

Mėnesio atmainos.

	Pilnas 5 dienoje, 4 adynoje, 44 min. ryto;		Naujas 19 dienoje, 7 adyn. 5 min. vak.
	Paskutinė čvertis 11 dien., 8 ad. 7 min. vak.		Pirmoji čvertis 27 dien., 7 ad. 56 min. vak.

Jomarkai.

Kauno rėdyboje: Salakiūse pirmame panedelyje po 23, Biržiūse 30, Šiauliūse 8, Luknikūse 23, Kretingoje 23, Kaltinėnūse 23, Sartinykūse 23, Kvedainoje 26, Vevirženoje 23.

Vilniaus rėd.: Žasliūse 23, Stakliškiūse 23, Ašmėnūse 23, Alsėnūse 23, Lebedevė pirmame panedelyje po Velykų.

Vitebsko rėd.: Sebežiuje 23,

Užrubežinių pinigų prekė.

Marka = 46 kap.; gulden'as = 78¹/₂ kap.; frank'as = 37¹/₂ kap.; šterlingų svaras = 9 rubl. Jų prekė nūlat maždaug atsimaino.

Apgarsinimas.

Pradžioje birželio mėnesio šių metų išeis iš po spaudos stalioriška knyga po antrašu „**Dailidė**“.

Ta knyga bus pirmoji, pagal laiką, stalioriška knyga. Visa knyga gausiai pripildyta naujų-naujesnių, keistų-keistesnių žinių ir pamokymų, nevien mokytiniams, bet ir patiems stalioriams labai naudingų. Šitos knygos rašytojas, pats budamas staliorius, perėjęs įvairias knygas naujosios gadynės, surinko ir šiton knygon įdėjo daugiausiai tokias žinias, kurios nėra likšiol žinomos Lietuvos stalioriams; ir mokyti stalioriai pagaliaus atras toje knygutėje žinias, kurių likšiol nei girdėti nebuvo girdėję. Trumpai sakant, kiekvienas lietuvis — amatnikas, pirkęs tą knygą, apsidžiaugs. Nevienas stalioriškas mokytinis bent 5 rublius yra davęs meistrui, kad tiktai pasakytu, kaip tą ar kitą dalyką padirbti, kaip numaliavoti, kaip lekerūti, politurūti, kaip lekerių ar politurą padirbti, ko į klejus pridėti, kad geriaus ir stiprius turētu, kaip sudurti kokias išdirbinio dalis ir teip toliaus ir tt. Čia šita knyga daug daugiau už patį gerąjį meistrą pamokys ne už 5 rublius, bet **tiktai už 70 kapeikų**. Dėl aiškumo išguldymo, knygutėje yra įdėti 126 pašiniai (abrozeliai), tarp kurių daugiau pusės yra didelių. Lietuviai — intelligentai šitoje knygoje galės atrasti keletą žodžių šir terminų tikrai lietuviškų, kurių likšiol nebuvo girdėję, ir per tatai papildyti savąjį žodyną ir terminologiją; patį perskaitę, dovenos kokiam pažįstamam stalioriumi ar stalioriškam mokytiniui. Civilizūtosios šalys ir pati pagaliaus Rossija turi komitetus dėl išplėtimo techniškų žinių; bet Lietuvai nieks nieko gero nedūda, visi ją apleidžia, ignorūja patį buvimą lietuviškos tautos. Užtat kiekvienas mokytas Lietuvos sunus lai rupinasi, kad jo tėvynė nepasiliktu užpakalyje kitų tautų, menkesnė, tamsesnė, plikesnė. Nupirkęs už keletą rublių knygelį, lai išdalija dovenai vargdieniams; pertatai nemažai užsipelnys tėvynei ir žmogijai.

Redakcija.

Atsakąs rėdaktorius **F. Saunus Tilžėje**; prie jo siųst raštus, rankraščius ir piningus; pas jį teipogi laikraščio krautuve. Antrašas: **Herrn F. Saunus, Tilsit, Wasserstr.**

Spaudinta pas J. Šenkę, Tilžėje.

Nū Redakcijos.

P. D. Kerbediškiui. P. Aukupaitis nū Tamistos išvylioja nors nedaug, bet tankei, šit ir dabar prisiuntė 1 rubl.; matyt iš to, jog ir pats dėl savęs nedaug teturi, nes noro netruksta, ir ne dyvai: visi mūsų geradariai yra neturtelei. Kaip puiku, kaip svarbu, kaip ramu!... Tamistai ir p. Driskiui kartu Aukupaitis pristatys po 4 egzempliorius; prižadėtus piningus teikites teipo-gi jam įdūti.

P. A. Dagiui. Tamistos trīs žinios mums tapo pavestos: patalpinsime jas sekančiūšę sąsiuvūšę. „T. Sargas“ nū pradžios metų bus Tamistai išsiūstas ant padūto antrašo. Teikis ir toliaus mus šelpti savo naudingomis žiniomis.

P. J. Smitui. Piningus ant laikraščio priēmėme. Kopertosę negalima Tamistai nusiūsti „Tėv. Sargo“, dėlto sutaisę pakelius vienkart po keletą sąsiuvų Tamistai siuntinēsime. Prašome ir savo kaimynus Suvalkų gub. užkviesti prie skaitymo mūsų laikraščio.

